

ธนาคารแห่งประเทศไทย

รายงานการกำกับดูแลสถาบันการเงิน 2556

บทสรุปผู้บริหาร

ในปี 2556 แม้เศรษฐกิจไทยขยายตัวชะลอลงจากปีก่อน เนื่องจากแรงขับเคลื่อนสำคัญจากการบริโภค และการลงทุนของภาคเอกชนชะลอลงตัวลงหลังมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลสิ้นสุดลง แต่อย่างไรก็ตาม ระบบธนาคารพาณิชย์ยังคงขยายตัวดีและมีเสถียรภาพ โดยระบบธนาคารพาณิชย์ขยายสินเชื่อที่อัตราร้อยละ 11.0 ขณะที่คุณภาพสินทรัพย์ยังอยู่ในเกณฑ์ดีกล่าวคือ สัดส่วนสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่อรวมเท่ากับร้อยละ 2.2 ลดลงจาก 2.3 ในปีก่อน ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์ได้เพิ่มการกันสำรองเพื่อคุณภาพลูกหนี้ที่อาจเสื่อมลงจากผลกระทบของความผันผวนทางเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้น ส่งผลให้สัดส่วนเงินสำรองที่มีต่อเงินสำรองพึงกันเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 168.3 ขณะที่อัตราส่วนเงินกองทุนของระบบธนาคารพาณิชย์อยู่ในระดับสูง โดยอัตราส่วนเงินกองทุนชั้นที่ 1 และเงินกองทุนรวมต่อสินทรัพย์เสี่ยงอยู่ที่ร้อยละ 12.6 และ 15.7 ตามลำดับ

ในการดำเนินนโยบายด้านการกำกับดูแลสถาบันการเงินนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) มีวัตถุประสงค์ในการดูแลระบบสถาบันการเงินให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพและมีเสถียรภาพโดยมีเกณฑ์กำกับที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล การตรวจสอบที่สามารถชี้ความเสี่ยงจากธุรกรรมสำคัญของสถาบันการเงินแต่ละแห่ง และดูแลผู้บริโภคอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม โดย ธปท. ได้ปรับกระบวนการกำกับตรวจสอบสถาบันการเงินที่เน้นธุรกรรมสำคัญต่อสถาบันการเงินมาอย่างต่อเนื่อง และในปี 2556 ธปท. ได้ให้ความสำคัญในการตรวจสอบมาตรฐานการพิจารณาสินเชื่อและคุณภาพของลูกหนี้ของธนาคารพาณิชย์เพิ่มเติม เพื่อให้มั่นใจได้ว่าธนาคารพาณิชย์มีการบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสม อีกทั้งได้สอบทานการทดสอบภาวะวิกฤตของธนาคารพาณิชย์ไทยเพื่อประเมินความเพียงพอของฐานะเงินกองทุนในการรองรับผลกระทบทางเศรษฐกิจและได้พัฒนางานตรวจสอบความเสี่ยงด้านปฏิบัติการและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยจัดทำวิธีปฏิบัติที่ดีที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ตลอดจนปรับเกณฑ์กำกับดูแลเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ (solo basis) และกลุ่มธุรกิจทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ (consolidated basis) ให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และมีการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม

ในด้านการส่งเสริมและการเข้าถึงบริการทางการเงิน มาตรการที่สำคัญที่ดำเนินการ คือ การเปิดให้มีการแข่งขันเพิ่มขึ้นจากธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ เพื่อรองรับการขยายตัวด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ตามแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 2 ด้วยการเปิดรับข้อเสนอธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศรายใหม่ที่จะมาจัดตั้งบริษัทลูกที่เป็นธนาคารพาณิชย์ในไทย (subsidiary) และยกระดับจากธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศให้เป็น subsidiary นอกจากนี้ ยังได้ทำการสำรวจการเข้าถึงบริการทางการเงินร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ และปรับให้ธนาคารพาณิชย์สามารถจัดตั้งเครือข่ายสาขาในรูปแบบที่เหมาะสมขึ้น

ในส่วนของพัฒนาการของเกณฑ์ในต่างประเทศ ที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบสถาบันการเงินไทยนั้น ธปท. พิจารณาและเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการนำเกณฑ์สากลมาปรับใช้กับระบบสถาบันการเงินไทยอย่างเหมาะสม เช่น หลักเกณฑ์เชิงปริมาณด้านสภาพคล่อง (Liquidity Coverage Ratio : LCR) และหลักเกณฑ์การดำรง

เงินกองทุนสำหรับความเสี่ยงจากการลดลงของคุณภาพเครดิตของคู่สัญญา (Credit Valuation Adjustment Risk : CVA Risk) ตามแนวทาง Basel III ตลอดจนได้ศึกษาและติดตามพัฒนาการต่าง ๆ อาทิ กฎหมายการเสียภาษีของบุคคลและนิติบุคคลสหรัฐอเมริกา (Foreign Account Tax Compliance Act : FATCA) มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศด้วย

ด้านการดูแลผู้บริโภคนอกจากการดูแลผ่านศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงินแล้ว ในปี 2556 ธปท. ได้ออกแนวนโยบายนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ (banking products) และแนวนโยบายเรื่องการกำกับดูแลการขายผลิตภัณฑ์ด้านหลักทรัพย์และด้านประกันภัยผ่านธนาคารพาณิชย์ (cross selling) เพื่อส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์เปิดเผยและให้ข้อมูลของผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่เพียงพอต่อผู้บริโภคในการตัดสินใจในการเลือกซื้อหรือใช้บริการและเข้าถึงบริการที่ตรงกับความต้องการมากขึ้น

ทิศทางการกำกับดูแลและตรวจสอบระบบสถาบันการเงินในระยะต่อไป ยังคงเน้นให้รายสถาบันการเงินมีความมั่นคงและมีเสถียรภาพรองรับผลกระทบจากความผันผวนของปัจจัยต่าง ๆ และมีการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ธปท. จึงต้องติดตามสถานการณ์และสภาพแวดล้อมทางการเงินที่มีการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจกระทบต่อสถาบันการเงินและระบบการเงินอย่างใกล้ชิด เพื่อให้สามารถกำหนดหรือปรับปรุงแนวทางการกำกับดูแลและตรวจสอบสถาบันการเงินให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้างต้น และสามารถสนับสนุนการพัฒนาและการเติบโตของเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร

1. ภาพรวมระบบสถาบันการเงิน

- 1.1 ภาพรวมระบบสถาบันการเงิน 1
- 1.2 นโยบายภายใต้แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 2 (ปี 2553 – 2557) 3
- 1.3 การดูแลเสถียรภาพระบบการเงิน 4

2. การกำกับตรวจสอบสถาบันการเงิน 6

3. การปรับปรุงหลักเกณฑ์การกำกับดูแลเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

- 3.1 การเปลี่ยนแปลงของหลักเกณฑ์การกำกับดูแลของสากล ที่ทำให้ ธปท. ต้องปรับปรุงหลักเกณฑ์หรือประกาศที่เกี่ยวข้อง (international driver) เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในระบบสถาบันการเงิน 7
 - 3.1.1 เกณฑ์การดำรงเงินกองทุนตามเกณฑ์ Basel III 7
 - ประเด็นหลักในการปรับปรุงหลักเกณฑ์การกำกับดูแลด้านเงินกองทุน 10
 - 3.1.2 การกำกับสภาพคล่องตามเกณฑ์ Basel III 11
 - 3.1.3 การเปิดเผยข้อมูลการดำรงเงินกองทุนสำหรับธนาคารพาณิชย์ และสำหรับกลุ่มธุรกิจทางการเงิน 13
 - 3.1.4 การปฏิรูปการกำกับดูแลธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาด (OTC derivatives regulatory reform) 13
 - รายละเอียดโครงสร้างตลาดอนุพันธ์ในประเทศไทย และผลการศึกษาเชิงปริมาณจากการใช้หลักเกณฑ์การดำรงเงินกองทุนสำหรับ CVA risk สำหรับงวดข้อมูลเดือนกันยายน 2556 18
 - 3.1.5 การเพิ่มความยืดหยุ่นในการกำกับลูกหนี้รายใหญ่แก่กลุ่มธุรกิจที่มีศักยภาพ หรือมีฐานะกิจการที่มั่นคงสำหรับธนาคารพาณิชย์ 19
 - 3.1.6 หลักเกณฑ์และวิธีการลงทุนของสถาบันการเงิน (investment limit) 19

3.2 การติดตามผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสถาบันการเงินหรือระบบสถาบันการเงินของไทย เนื่องจากเกณฑ์ของต่างประเทศ	19
3.2.1 การปฏิรูปโครงสร้างระบบสถาบันการเงินในต่างประเทศ	19
3.2.2 หลักเกณฑ์ Supervisory framework for measuring and controlling large exposures โดย Basel Committee on Banking Supervision (BCBS)	21
3.2.3 ร่างหลักเกณฑ์ Single Counterparty Credit Limits (SCCL) โดย US Federal Reserve Board (FRB)	21
3.2.4 Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA)	22
3.2.5 มาตรฐานการบัญชีสากล และมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ	23
4. การดูแลคุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน	
4.1 แนวนโยบาย เรื่อง การกำกับดูแลการขายผลิตภัณฑ์ด้านหลักทรัพย์และ ด้านประกันภัยผ่านธนาคารพาณิชย์ (cross selling)	25
4.2 แนวนโยบายการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ (banking products)	26
4.3 ค่าธรรมเนียม	26

รูปภาพ

รูปที่ 1 : แนวโน้มสินเชื่อและเศรษฐกิจ	1
รูปที่ 2 : การขยายตัวของสินเชื่อ	1
รูปที่ 3 : สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL)	1
รูปที่ 4 : ผลการดำเนินงาน	1
รูปที่ 5 : อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง	2
รูปที่ 6 : การเข้าถึงบริการทางการเงินในภาพรวม	4
รูปที่ 7 : อัตราส่วนการดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำตามหลักเกณฑ์ Basel III ของธนาคารพาณิชย์ไทย (ธ.ค. 2556)	8
รูปที่ 8 : อัตราส่วนการดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำตามหลักเกณฑ์ Basel III ของสาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ (ธ.ค. 2556)	8
รูปที่ 9 : อัตราส่วนการดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำเฉลี่ยของระบบธนาคารพาณิชย์ไทย	9
รูปที่ 10 : อัตราส่วนการดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำตาม Basel II และ Basel III ของ BCBS กับไทย	10
รูปที่ 11 : หลักเกณฑ์มาตรฐานสากลเกี่ยวกับแนวทางการดำรงเงินกองทุนและการวางหลักประกันสำหรับอนุพันธ์นอกตลาด	15
รูปที่ 12 : ระยะเวลาในการปฏิบัติตามกฎหมาย FATCA	23

ตาราง

ตารางที่ 1 : ข้อมูลและอัตราส่วนที่สำคัญของระบบธนาคารพาณิชย์	2
ตารางที่ 2 : อัตราส่วนการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงขั้นต่ำของกลุ่มประเทศ EMEAP	8
ตารางที่ 3 : ความคืบหน้าในการจัดตั้งโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ EMEAP	16
ตารางที่ 4 : สรุปร่างหลักเกณฑ์ SCCL ของ FRB	22

1. ภาพรวมระบบสถาบันการเงิน

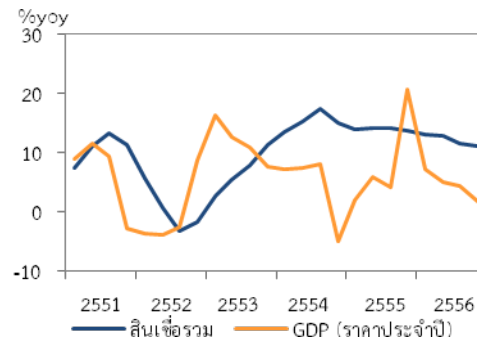
1.1 ภาพรวมระบบสถาบันการเงิน

ปี 2556 เศรษฐกิจไทยขยายตัวชะลอลงตาม การบริโภคและการลงทุนภาคเอกชนหลังการสิ้นสุดลง ของมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐประกอบกับได้รับ ผลกระทบจากสถานการณ์ทางการเมืองในช่วงปลายปี อย่างไรก็ดี ระบบธนาคารพาณิชย์ยังคงขยายสินเชื่อที่ ร้อยละ 11.0 ต่อปี ชะลอลงตามภาวะเศรษฐกิจ และต่ำกว่า การขยายตัวของปีก่อนซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 13.7 ต่อปี โดยสินเชื่อ ธุรกิจขนาดใหญ่และธุรกิจขนาดกลางและย่อม (SME) ยังคง ขยายตัว แต่สินเชื่ออุปโภคบริโภคชะลอตัวลงมาก

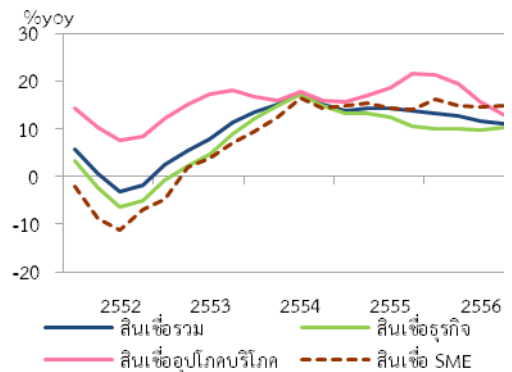
คุณภาพของสินทรัพย์ยังอยู่ในเกณฑ์ดี กล่าวคือ สินเชื่อ ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loan : NPL) ณ สิ้นปี 2556 เท่ากับ 265.6 พันล้านบาท สัดส่วนสินเชื่อ ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ต่อสินเชื่อรวมลดลงจากร้อยละ 2.3 ในปีก่อนเหลือร้อยละ 2.2 อย่างไรก็ตาม ธนาคารพาณิชย์มีการ กันสำรองในระดับสูงต่อเนื่องเพื่อรองรับความผันผวน ทางเศรษฐกิจ โดยสัดส่วนเงินสำรองที่มีต่อเงินสำรองพึงกัน เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 168.3

แม้สินเชื่อจะชะลอตัว แต่ระบบธนาคารพาณิชย์ยังมี กำไรสุทธิ 214.9 พันล้านบาทในปี 2556 เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 41.1 พันล้านบาทหรือร้อยละ 23.6 จากรายได้ดอกเบี้ยสุทธิ เป็นสำคัญ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เฉลี่ย (Return on Asset : ROA) เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 1.4 และอัตราผลตอบแทน ต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity : ROE) เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 10.0 ขณะที่อัตราส่วนรายได้ดอกเบี้ยสุทธิ ต่อสินทรัพย์เฉลี่ย (Net Interest Margin : NIM) ทรงตัว ที่ร้อยละ 2.5

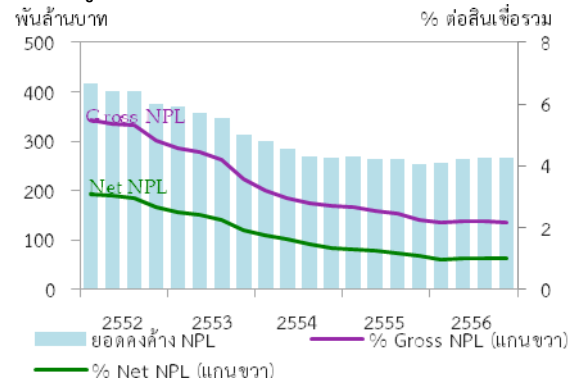
รูปที่ 1 : แนวโน้มสินเชื่อและเศรษฐกิจ

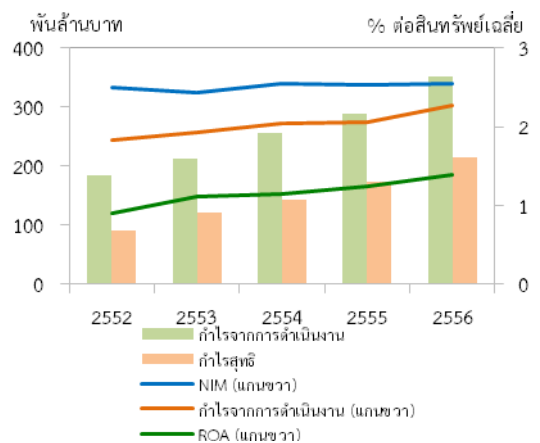
รูปที่ 2 : การขยายตัวของสินเชื่อ

รูปที่ 3 : สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL)

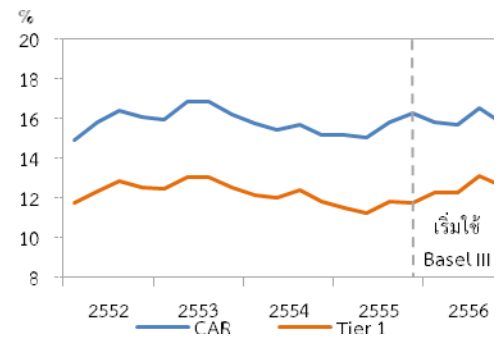

รูปที่ 4 : ผลการดำเนินงาน

การที่ธนาคารพาณิชย์ยังคงมีผลกำไร ส่งผลให้เงินกองทุนของระบบธนาคารพาณิชย์อยู่ในระดับสูง กล่าวคือ อัตราส่วนเงินกองทุนชั้นที่ 1 และเงินกองทุนรวมต่อสินทรัพย์เสี่ยงอยู่ที่ร้อยละ 12.6 และ 15.7 ตามลำดับ

รูปที่ 5 : อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

ตารางที่ 1 : ข้อมูลและอัตราส่วนที่สำคัญของระบบธนาคารพาณิชย์

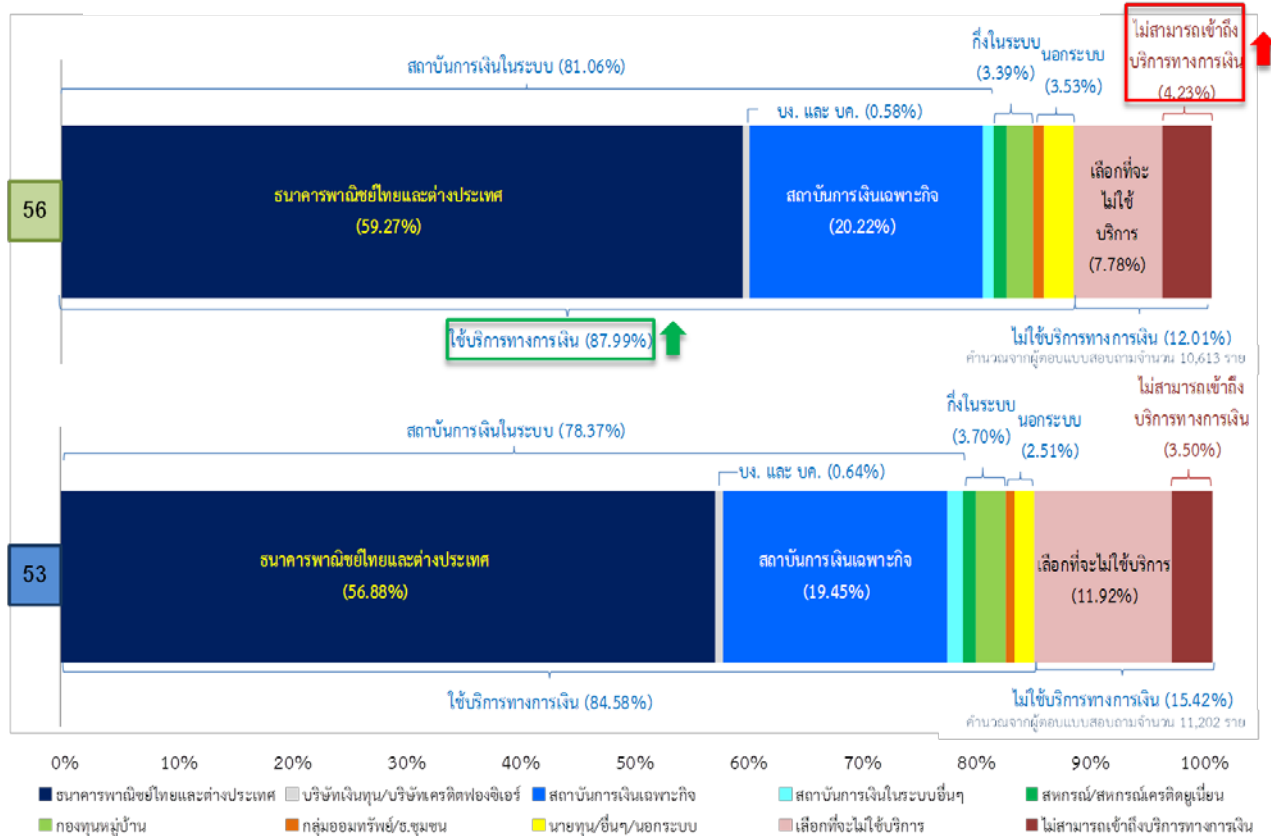
(หน่วย : พันล้านบาท)

ข้อมูลและอัตราส่วนที่สำคัญ	2552	2553	2554	2555	2556
สินเชื่อบริการ (ไม่รวม Interbank)	6,612.2	7,366.3	8,475.8	9,637.3	10,700.5
% yoy	-1.7	11.4	15.1	13.7	11.0
สินเชื่อธุรกิจ	4,862.7	5,298.1	6,080.0	6,723.1	7,449.9
% yoy	-5.0	9.0	14.8	10.6	10.2
สินเชื่อ SME	2,565.0	2,749.3	3,145.5	3,481.4	3,998.5
% yoy	-6.9	7.2	14.4	14.1	14.9
สินเชื่ออุปโภคบริโภค	1,749.5	2,068.2	2,395.8	2,914.3	3,250.6
% yoy	8.5	18.2	15.8	21.6	12.9
คุณภาพสินเชื่อ					
สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Gross NPL)	376.1	312.6	266.1	254.2	265.6
สัดส่วน Gross NPL ต่อสินเชื่อบริการ (%)	4.8	3.6	2.7	2.3	2.2
สินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้หลังหักสำรอง (Net NPL)	203.2	163.4	129.7	117.1	124.4
สัดส่วน Net NPL ต่อสินเชื่อบริการ (%)	2.7	1.9	1.3	1.1	1.0
สัดส่วนเงินสำรองที่มีต่อเงินสำรองพียงกันของสินเชื่อ (%)	132.2	140.3	146.7	157.2	168.3
สินเชื่อจัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ	250.7	232.2	219.9	243.5	295.6
สัดส่วนสินเชื่อจัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษต่อสินเชื่อบริการ (%)	3.2	2.6	2.2	2.2	2.4
ผลการดำเนินงาน					
กำไรจากการดำเนินงาน	184.8	213.3	255.2	287.9	351.0
กำไรสุทธิ	91.4	123.0	143.5	173.8	214.9
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์เฉลี่ย (ROA) (%)	0.9	1.1	1.1	1.2	1.4
อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) (%)	8.2	8.9	8.8	9.5	10.0
อัตราส่วนรายได้ดอกเบี้ยสุทธิต่อสินทรัพย์เฉลี่ย (NIM) (%)	2.5	2.4	2.5	2.5	2.5
เงินกองทุน	1,197.1	1,348.8	1,408.0	1,707.6	1,860.6
อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (%)	16.1	16.2	15.2	16.3	15.7
เงินกองทุนชั้นที่ 1	932.9	1,043.6	1,096.7	1,232.5	1,488.0
อัตราส่วนเงินกองทุนชั้นที่ 1 ต่อสินทรัพย์เสี่ยง (%)	12.5	12.5	11.8	11.8	12.6
GDP (ราคาประจำปี)	9,041.6	10,104.8	10,540.1	11,375.3	11,898.7
GDP (% yoy ราคาคงที่)	-2.3	7.8	0.1	6.5	2.9

1.2 นโยบายภายใต้แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 2 (ปี 2553 – 2557)

ในปี 2556 ธปท. ดำเนินมาตรการต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการแข่งขันและการเข้าถึงบริการทางการเงิน ภายใต้แผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 2 ทั้งนี้ มาตรการที่สำคัญคือ การพิจารณาให้มีการแข่งขันเพิ่มขึ้นจากธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ เพื่อสอดคล้องกับการขยายตัวด้านการค้าการลงทุนระหว่างประเทศของไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเปิดให้ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศรายใหม่ที่จะเข้ามาเปิดบริษัทลูกที่เป็นธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย (subsidiary) ยื่นข้อเสนอภายในปี 2556 เพื่อเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังพิจารณาให้ใบอนุญาตแก่ผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ ธปท. ยังได้ขยายบทบาทสาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศให้สามารถยกระดับเป็น subsidiary ที่มีสาขาให้บริการได้มากกว่าเดิม ด้านการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงิน ธปท. ได้ดำเนินการเพื่อสนับสนุนแนวนโยบายนี้มาเป็นลำดับ และเพื่อให้ทราบข้อมูลในการติดตามพัฒนาการของระดับการเข้าถึงบริการทางการเงินในประเทศไทยที่ชัดเจน จึงได้ร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ ทำการสำรวจการเข้าถึงบริการทางการเงินภาคครัวเรือนในปี 2556 ผลการสำรวจพบว่า ครัวเรือนไทยมีการใช้บริการทางการเงินในภาพรวมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 84.58 ในปี 2553 เป็นร้อยละ 87.99 ในปี 2556 โดยเป็นการใช้บริการจากสถาบันการเงินในระบบเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 78.37 ในปี 2553 เป็นร้อยละ 81.06 ในปี 2556 โดยบริการที่นิยมใช้ได้แก่ เงินฝาก สินเชื่อ โอนและชำระเงิน รวมถึงมีแนวโน้มความต้องการด้านบริการประกันชีวิตเพิ่มมากขึ้น และผลการสำรวจดังกล่าวยังนำไปใช้กำหนดนโยบายการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางการเงินแก่ผู้ใช้บริการรายย่อยด้วย ขณะเดียวกันเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ขยายเครือข่ายสาขาให้เข้าถึงผู้ใช้บริการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม จึงได้ผ่อนปรนเกณฑ์การเปิดสาขาของธนาคารพาณิชย์เพื่อให้สามารถเลือกรูปแบบธุรกิจที่เหมาะสมกับการให้บริการแก่ประชาชนรายย่อยมากขึ้นด้วย รวมถึงสนับสนุนการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการทางการเงินของ SME ขนาดเล็กด้วยการพัฒนาฐานข้อมูลสินเชื่อ SME เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์มีข้อมูลใช้ประกอบการพิจารณาสินเชื่อได้ครอบคลุมมากขึ้น และผลักดันการออก พ.ร.บ. หลักประกันทางธุรกิจ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลหลักประกันในการขอสินเชื่อ

รูปที่ 6 : การเข้าถึงบริการทางการเงินในภาพรวม

1.3 การดูแลเสถียรภาพระบบการเงิน

รพท. ให้ความสำคัญกับการดูแลเสถียรภาพระบบการเงินไทยอย่างต่อเนื่อง โดยการเสริมสร้างประสิทธิภาพของกระบวนการทำงานและความร่วมมือระหว่างองค์กรกำกับดูแลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถติดตามและประเมินความเสี่ยงที่สำคัญในระบบการเงินได้อย่างทั่วถึง รวมถึงดำเนินนโยบายได้อย่างเหมาะสม โดย รพท. ได้มีการประเมินความเชื่อมโยงความเสี่ยงระหว่างภาคเศรษฐกิจและระบบสถาบันการเงินผ่านการประชุมร่วมระหว่างคณะกรรมการนโยบายการเงิน และคณะกรรมการนโยบายสถาบันการเงินเป็นประจำทุก 6 เดือน ตั้งแต่ปี 2555 ทั้งนี้ เพื่อให้การประเมินความเสี่ยงที่สำคัญในระบบการเงินมีความครอบคลุม รวมทั้งให้การประสานนโยบายการเงิน นโยบายสถาบันการเงินและนโยบายอื่น ๆ มีทิศทางที่สอดคล้องและมีประสิทธิภาพ โดยการประชุมในเดือนมิถุนายนและธันวาคม 2556 สรุปว่า ในช่วงครึ่งแรกของปี 2556 ภาพรวมระบบเศรษฐกิจการเงินไทยมีเสถียรภาพ ระบบสถาบันการเงินมีความมั่นคง เศรษฐกิจมีแนวโน้มขยายตัวชะลอลงและเงินทุนเคลื่อนย้ายมีความผันผวนมากขึ้น ควรติดตามความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือน โดยเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้น้อย อย่างไรก็ตาม ในช่วงครึ่งหลังของปี ประเด็นความเสี่ยงหนี้ภาคครัวเรือน การขยายสินเชื่อและภาวะตลาดอสังหาริมทรัพย์ลดลงตามการชะลอตัวของเศรษฐกิจ ขณะที่ระบบสถาบันการเงินยังมีความสามารถในการรองรับความเสี่ยงทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นจากเงินกองทุน เงินสำรอง

และสภาพคล่องที่อยู่ในระดับสูง โดยปัจจัยความไม่แน่นอนทางการเมือง และความผันผวนของตลาดการเงินจากเงินทุนเคลื่อนย้ายจากการปรับลดการผ่อนคลายเชิงปริมาณ (Quantitative Easing Tapering - QE Tapering) อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพเศรษฐกิจและการเงินในระยะต่อไป

นอกจากนี้ ธปท. ยังได้ส่งเสริมให้มีความร่วมมือระหว่างผู้กำกับดูแลภาคการเงิน เพื่อเป็นช่องทางแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อแนวทางกำกับดูแลและการพัฒนาภาคการเงินไทย อันจะช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพของภาคการเงิน และลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงเชิงระบบและความแตกต่างในการกำกับดูแลสถาบันการเงิน โดยในปี 2556 สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย และ ธปท. ได้จัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและได้จัดตั้งคณะทำงานกลุ่มย่อย เพื่อประสานความร่วมมือระหว่างกันในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการพัฒนาภาคการเงินไทย ด้านการดูแลผู้ใช้บริการทางการเงิน ด้านการกำหนดหลักเกณฑ์การกำกับดูแล ด้านการส่งเสริมเสถียรภาพของระบบการเงิน เป็นต้น

ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการสื่อสารให้องค์กรและสาธารณชนรับทราบถึงความเสี่ยงเชิงระบบที่สำคัญ ทำให้สามารถวางแผน ดูแลและบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ธปท. ได้จัดทำรายงานการประเมินเสถียรภาพระบบการเงินไทยฉบับแรกขึ้นในปี 2556 โดยเนื้อหาของรายงานครอบคลุมเรื่องพัฒนาการสำคัญของระบบการเงินไทยและต่างประเทศ และผลกระทบต่อเสถียรภาพระบบการเงินไทยในช่วงปี 2556 และชี้ถึงปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบการเงินในระยะต่อไป

2. การกำกับตรวจสอบสถาบันการเงิน

ธปท. ตระหนักถึงบทบาทการกำกับตรวจสอบให้สามารถสะท้อนถึงความเสี่ยงของสถาบันการเงินแต่ละแห่งได้ชัดเจน จึงได้ปรับกระบวนการกำกับตรวจสอบสถาบันการเงินมาตั้งแต่ปี 2555 โดยเน้นการตรวจสอบธุรกรรมที่สำคัญ (Significant Activities : SA) ที่จะมีผลต่อสถาบันการเงิน อันมีผลกระทบต่อฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน กลยุทธ์และการบริหารงานของสถาบันการเงินแต่ละแห่ง ซึ่งจะมีความต่างกันไปตามโครงสร้างการประกอบธุรกิจของแต่ละสถาบันการเงิน สำหรับการประเมินปัจจัยความเสี่ยงและการบริหารความเสี่ยงของแต่ละธุรกรรมที่สำคัญนั้น จะมีลักษณะครบวงจร (end to end process) เพื่อให้สามารถระบุประเด็นได้ชัดเจนขึ้น การประเมินความเสี่ยงยังครอบคลุมไปถึงกระบวนการบริหารงานที่สำคัญอื่น ๆ เช่น การบริหารเงินและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ กระบวนการกำกับตรวจสอบยังให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์และผลการดำเนินงานของสถาบันการเงิน โดยประเมินความเสี่ยงต่าง ๆ จากการดำเนินธุรกิจ และจากบริษัทในกลุ่มธุรกิจทางการเงินที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงของรายสถาบันการเงินและระบบสถาบันการเงินโดยรวม โดยในปี 2556 ธปท. ได้ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบในเรื่องของมาตรฐานการพิจารณาสินเชื่อและคุณภาพของลูกหนี้ของธนาคารพาณิชย์ เพื่อป้องกันความเสี่ยงและปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นโดยเฉพาะในภาคอสังหาริมทรัพย์ สินเชื่อรถยนต์ กลุ่มลูกหนี้รายใหญ่และสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์ ขณะเดียวกันก็สนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์กันเงินสำรองเพิ่มเติมสำหรับลูกหนี้ปกติ เพื่อรองรับความผันผวนทางเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้น

นอกจากนี้ ธปท. ยังให้ความสำคัญกับการดูแลผู้ใช้บริการทางการเงิน โดยเฉพาะ SME และลูกค้ารายย่อย โดยประสานงานกับธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ บริษัทบริหารสินทรัพย์ และ non-bank ที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลเพื่อคลี่คลายปัญหาการร้องเรียน ตอบข้อซักถาม และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้บริการทางการเงิน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องการใช้บริการของสถาบันการเงิน การให้สินเชื่อและการปรับโครงสร้างหนี้ โดยในปี 2556 มีเรื่องร้องเรียนจำนวน 1,406 เรื่อง โดยสามารถคลี่คลายปัญหาจนได้ข้อยุติแล้วร้อยละ 87.9

3. การปรับปรุงหลักเกณฑ์การกำกับดูแลเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

3.1 การเปลี่ยนแปลงของหลักเกณฑ์การกำกับดูแลของสากล ที่ทำให้ ธปท. ต้องปรับปรุงหลักเกณฑ์หรือประกาศที่เกี่ยวข้อง (international driver) เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในระบบสถาบันการเงิน

3.1.1 เกณฑ์การดำรงเงินกองทุนตามเกณฑ์ Basel III

จากการที่ Basel Committee on Banking Supervision (BCBS) ได้ปรับปรุงแนวทางการกำกับดูแลการดำรงเงินกองทุนของสถาบันการเงิน (Basel III) เพื่อให้สถาบันการเงินมีเงินกองทุนที่มีคุณภาพดีขึ้นและมีปริมาณสูงขึ้น เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้สถาบันการเงินมีความมั่นคงและแข็งแกร่ง สามารถรองรับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤตได้ ซึ่ง ธปท. พิจารณาแล้วเห็นว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นหลักเกณฑ์ที่ดีและมีประโยชน์ต่อการกำกับดูแลสถาบันการเงินของไทยให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้นและเป็นไปในแนวทางเดียวกับการกำกับดูแลของสากล อีกทั้งสถาบันการเงินของไทยเองก็มีความเข้มแข็งพอที่จะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ Basel III ดังกล่าวได้ ธปท. จึงได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์การกำกับดูแลด้านเงินกองทุนทั้งในระดับธนาคารพาณิชย์ (solo basis) และระดับกลุ่มธุรกิจทางการเงิน (consolidated basis) โดยออกเป็นประกาศองค์ประกอบของเงินกองทุนซึ่งมีผลบังคับใช้กับธนาคารพาณิชย์ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2556 และกลุ่มธุรกิจทางการเงินตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2557 เป็นต้นไป โดย ธปท. ได้อนุญาตให้กลุ่มธุรกิจทางการเงินสามารถถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การกำกับดูแลด้านเงินกองทุนได้ก่อนวันมีผลบังคับใช้ (early adoption)

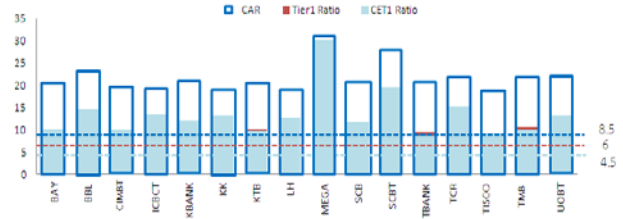
ทั้งนี้ BCBS ได้กำหนดให้อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามหลักเกณฑ์ Basel III ประกอบด้วยอัตราส่วนเงินกองทุนชั้นที่ 1 ที่เป็นส่วนของผู้ถือหุ้น (Common equity tier 1 ratio: CET1 Ratio) อย่างน้อยร้อยละ 4.5 อัตราส่วนเงินกองทุนชั้นที่ 1 (Tier 1 Ratio) อย่างน้อยร้อยละ 6.0 และอัตราส่วนเงินกองทุนทั้งสิ้น (Capital Adequacy Ratio: CAR) อย่างน้อยร้อยละ 8.0 โดยผู้กำกับดูแลในแต่ละประเทศได้มีการนำอัตราส่วนเงินกองทุนดังกล่าวไปปรับใช้ตามความเหมาะสม โดยประเทศในกลุ่มธนาคารกลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก (Executives' Meeting of East Asia Pacific Central Banks หรือ EMEAP) กำหนดอัตราส่วนการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงขั้นต่ำ ดังนี้

ตารางที่ 2 : อัตราส่วนการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงขั้นต่ำของกลุ่มประเทศ EMEAP

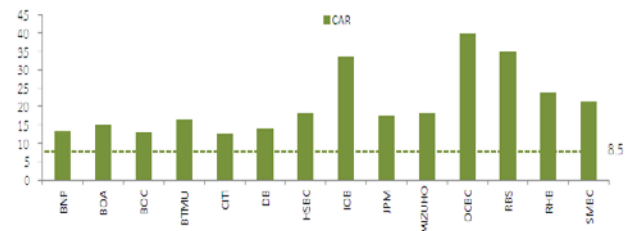
ประเทศ	CET1	Tier 1	CAR
 ออสเตรเลีย	4.5	6	8
 ฮองกง	4.5	6	8
 ญี่ปุ่น	4.5	6	8
 เกาหลีใต้	4.5	6	8
 มาเลเซีย	4.5	6	8
 นิวซีแลนด์	4.5	6	8
 ไทย	4.5	6	8.5
 จีน	5	6	8
 อินโดนีเซีย	5%		8-14%
 ฟิลิปปินส์	6	7.5	10
 สิงคโปร์	6.5	8	10

สำหรับประเทศไทยนั้น ธปท. ได้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศต้องดำรงอัตราส่วนเงินกองทุน CET1 Tier 1 และ CAR ขั้นต่ำที่ร้อยละ 4.5 6.0 และ 8.5 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าที่ BCBS กำหนด ส่วนสาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศต้องดำรง CAR ขั้นต่ำในอัตราเดียวกัน ซึ่งธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งสามารถดำรงอัตราส่วนเงินกองทุนขั้นต่ำได้สูงกว่าเกณฑ์ที่ ธปท. กำหนดในทันทีหลังจากที่เกณฑ์ดังกล่าวมีผลบังคับใช้ (รูปที่ 7 และ 8) โดยเงินกองทุนส่วนใหญ่ของธนาคารพาณิชย์ประกอบด้วยหุ้นสามัญและกำไรสะสมซึ่งเป็นเงินกองทุนที่มีคุณภาพดีที่สุดในส่วนของ CET1 และ Tier 1) ทั้งนี้ ณ สิ้นธันวาคม 2556 ระบบธนาคารพาณิชย์ไทยดำรงอัตราส่วนเงินกองทุน CET1 Tier 1 และ CAR รวมที่ประมาณร้อยละ 11.63 11.82 และ 15.41 ตามลำดับ (รูปที่ 9) อนึ่ง กลุ่มธุรกิจทางการเงินส่วนใหญ่ได้เริ่มทยอยนำหลักเกณฑ์ Basel III มาใช้ตั้งแต่ปี 2556 ก่อนที่จะมีผลบังคับใช้จริง

รูปที่ 7 : อัตราส่วนการดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำตามหลักเกณฑ์ Basel III ของธนาคารพาณิชย์ไทย (ธ.ค. 2556)

รูปที่ 8 : อัตราส่วนการดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำตามหลักเกณฑ์ Basel III ของสาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ (ธ.ค. 2556)

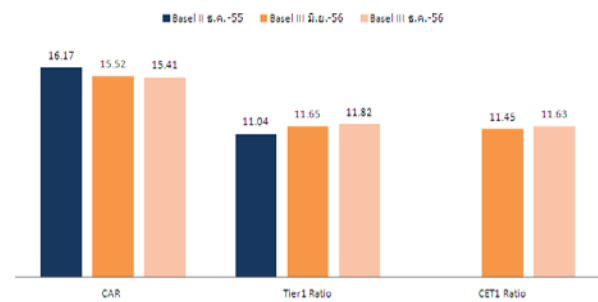

ในปี 2556 ธนาคารพาณิชย์ได้เริ่มทยอย

ออกตราสารทางการเงินที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและสามารถนับเป็นเงินกองทุนได้ตามหลักเกณฑ์ใหม่เพื่อทดแทนตราสารเงินกองทุนเดิมที่มีคุณสมบัติไม่สอดคล้องกับเกณฑ์การนับเป็นเงินกองทุนได้ซึ่งจะถูกทยอยลดนับร้อยละ 10 ต่อปี และคาดว่าธนาคารพาณิชย์จะมีความต้องการทยอยออกตราสารดังกล่าวเพิ่มขึ้นในปี 2557 อย่างไรก็ตาม ตราสารทางการเงินที่นับเป็นเงินกองทุนตามหลักเกณฑ์ใหม่นั้นมีความเสี่ยงแตกต่างไปจากตราสารหนี้โดยทั่วไป โดยเฉพาะในเงื่อนไขเรื่องการรองรับผลขาดทุนของธนาคารพาณิชย์ในภาวะวิกฤตที่อาจถูกแปลงเป็นหุ้นสามัญหรือปรับลดมูลค่าหนี้ได้ซึ่ง ธปท. อยู่ระหว่างการหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมและเป็นธรรมต่อทั้งผู้ออกตราสารและผู้ลงทุนต่อไป

นอกจากนี้ ธปท. ได้ออกประกาศองค์ประกอบของเงินกองทุนสำหรับธนาคารพาณิชย์ ฉบับที่ 2 (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2557) เพื่อปรับปรุงวงระยะเวลาการนับ (หัก) เงินกองทุนของรายการปรับมูลค่าตามราคาตลาด (Mark to Market : MTM) และรายการอื่นที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากได้รับข้อหารือจากธนาคารพาณิชย์หลายแห่งถึงข้อจำกัดในทางปฏิบัติสำหรับแนวทางการนับ (หัก) กำไร (ขาดทุน) จากการ MTM ทุกงวด 3 เดือน และการรับรู้กำไร (ขาดทุน) ทันที (realised) เมื่อมีการขาย จึงได้ปรับปรุงวงระยะเวลาการนับ (หัก) เงินกองทุนของรายการ MTM และรายการอื่นที่เกี่ยวข้องเป็นทุกงวด 1 เดือน โดยไม่ต้องคำนึงถึงการ realised กำไร (ขาดทุน) ในระหว่างงวดอีก เพื่อลดภาระในทางปฏิบัติแก่ธนาคารพาณิชย์และเพื่อสะท้อนมูลค่าเงินกองทุนให้เป็นปัจจุบันยิ่งขึ้น

รูปที่ 9 : อัตราส่วนการดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำเฉลี่ยของระบบธนาคารพาณิชย์ไทย

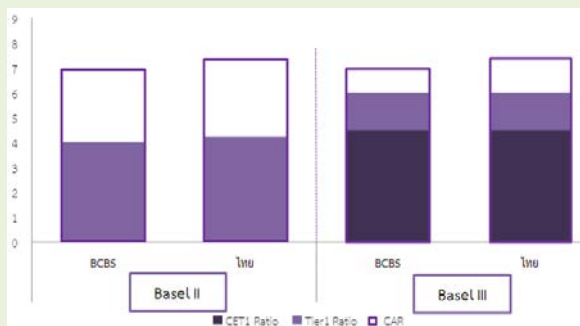

ประเด็นหลักในการปรับปรุงหลักเกณฑ์การกำกับดูแลด้านเงินกองทุน

(1) การดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำ

ธปท. ปรับเพิ่มคุณภาพและปริมาณเงินกองทุนขั้นต่ำ* โดยแบ่งอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงทั้งสิ้นเป็น 3 ระดับคือ Common Equity Tier 1 ratio (CET1 ratio : ต้องดำรงอย่างน้อยร้อยละ 4.5) Tier 1 ratio (ต้องดำรงอย่างน้อยร้อยละ 6 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิมที่กำหนดไว้เพียงร้อยละ 4.25) และ Capital Adequacy Ratio (CAR: ต้องดำรงอย่างน้อยร้อยละ 8.5) และเพิ่มคุณสมบัติของตราสารทางการเงินที่นับเป็นเงินกองทุนให้มีความสามารถในการรองรับผลขาดทุนของธนาคารพาณิชย์ โดยตราสารดังกล่าวอาจถูกแปลงเป็นหุ้นสามัญหรือปรับลดมูลค่าหนี้ได้ในภาวะวิกฤต เพื่อให้องค์ประกอบของเงินกองทุนมีคุณภาพสูงขึ้น นอกจากนี้ ได้ปรับปรุงวิธีการคำนวณเงินกองทุนสำหรับรายการสินทรัพย์บางประเภท เช่น เงินลงทุนในบริษัททั่วไปและวิธีการคำนวณเงินกองทุนสำหรับรายการส่วนได้เสียในบริษัทลูกของผู้ถือหุ้นที่ไม่มีอำนาจควบคุม (non-controlling interest) ด้วย เพื่อให้สะท้อนสัดส่วนของผู้ถือหุ้นที่ไม่มีอำนาจควบคุมที่สามารถรองรับความเสี่ยงหรือผลขาดทุนของกลุ่มธุรกิจทางการเงินได้ดียิ่งขึ้น

รูปที่ 10 : อัตราส่วนการดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำตาม Basel II และ Basel III ของ BCBS กับไทย

(2) การดำรงเงินกองทุนเพิ่มเติมจากเกณฑ์ขั้นต่ำ (capital buffers)

ธปท. กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องมีการดำรงเงินกองทุนเพิ่มเติม โดยกำหนดให้มีอัตราส่วนเงินกองทุนส่วนเพิ่มเพื่อรองรับผลขาดทุนในภาวะวิกฤต (conservation buffer) เพิ่มเติมจากเกณฑ์ขั้นต่ำอีกร้อยละ 2.5 (โดยให้ทยอยดำรงเพิ่มขึ้นภายใน 4 ปี ปีละร้อยละ 0.625 ตั้งแต่ปี 2559) นอกจากนี้ หากมีความจำเป็นและเหมาะสมในการบริหารวัฏจักรเศรษฐกิจ ธปท. อาจกำหนดให้ดำรงอัตราส่วนเงินกองทุนส่วนเพิ่มเพื่อรองรับความเสี่ยงเชิงระบบที่อาจเกิดขึ้นในช่วงเศรษฐกิจซบเซา (countercyclical buffer) อีกร้อยละ 0 ถึง 2.5

(3) การควบคุมการขยายตัวของสินทรัพย์ผ่านอัตราส่วน leverage ratio

ธปท. อยู่ระหว่างพิจารณามาตรการเสริมเพื่อควบคุมการขยายตัวของสินทรัพย์ของสถาบันการเงิน โดยการกำหนดอัตราส่วนขั้นต่ำของ leverage ratio (อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์และรายการนอกงบดุลทั้งสิ้น) ที่ Basel Committee on Banking Supervision (BCBS) กำหนดให้มีผลบังคับใช้ในปี 2561 ทั้งนี้ BCBS ได้ออก consultative document เพื่อปรับปรุงแนวทางการคำนวณ leverage ratio ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่ง ธปท. ติดตามการปรับปรุงหลักเกณฑ์ของ BCBS ดังกล่าว และได้ส่งความคิดเห็นบางประเด็นไปยัง BCBS ผ่านกลุ่มธนาคารกลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก (Executives' Meeting of East Asia Pacific Central Banks หรือ EMEAP) ซึ่ง ธปท. เป็นสมาชิก ยกตัวอย่างเช่น สำหรับธุรกรรมสินเชื่อเพื่อการค้าระหว่างประเทศ (trade finance) ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อประเทศในกลุ่มตลาดเกิดใหม่ที่ล้วนพึ่งพาภาคการส่งออกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ธปท. เห็นว่า BCBS ควรพิจารณาปรับลดการคำนวณ “leverage” สำหรับธุรกรรมดังกล่าวซึ่งเป็นรายการนอกงบดุล ไม่ควรนับรวมฐานะดังกล่าวเท่ากับรายการธุรกรรมสินเชื่อในงบดุล เป็นต้น

*ธปท. กำหนดให้สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศดำรงอัตราส่วนเงินกองทุนขั้นต่ำเพียงระดับเดียวคือ CAR ที่ร้อยละ 8.5 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิมที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 7.5

3.1.2 การกำกับสภาพคล่องตามเกณฑ์ Basel III

BCBS มีหลักเกณฑ์เชิงคุณภาพเพื่อควบคุมดูแลการบริหารความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง แต่วิกฤตทางการเงินปี 2551 ชี้ให้เห็นว่า หลักเกณฑ์ดังกล่าวยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ ดังนั้น BCBS จึงได้ออกหลักเกณฑ์เชิงปริมาณด้านสภาพคล่องเป็นครั้งแรก (Basel III framework for liquidity) เมื่อเดือนธันวาคม 2553 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำในการกำกับดูแลความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง ได้แก่ Liquidity Coverage Ratio (LCR) และ Net Stable Funding Ratio (NSFR) รวมถึงกำหนด monitoring tools ต่าง ๆ เพื่อให้การกำกับดูแลความเสี่ยงด้านสภาพคล่องมีความครบถ้วน โดย BCBS กำหนดให้เริ่มบังคับใช้หลักเกณฑ์ LCR และ NSFR ตั้งแต่ต้นปี 2558 และ 2561 ตามลำดับ

ในส่วนของหลักเกณฑ์ LCR เมื่อเดือนมกราคม 2556 ที่ผ่านมา BCBS ได้ปรับหลักเกณฑ์ให้ผ่อนคลายมากขึ้น โดยการขยายขอบเขตของสินทรัพย์สภาพคล่องและปรับลดอัตราการใช้ของกระแสเงินสดจากบางธุรกรรม เช่น เงินรับฝากและเงินกู้ยืมจากคู่สัญญาที่มีใช้สถาบันการเงิน เงินกู้ยืมแบบมีหลักประกันกับธนาคารกลาง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังกำหนดให้เริ่มบังคับใช้ LCR ที่ขั้นต่ำร้อยละ 60 ในปี 2558 และทยอยปรับเพิ่มปีละร้อยละ 10 จนถึงร้อยละ 100 ในปี 2562 (phase-in implementation) และในส่วนของหลักเกณฑ์ NSFR ปัจจุบัน BCBS อยู่ระหว่างปรับปรุงรายละเอียดของหลักเกณฑ์

สำหรับประเทศไทย ธปท. ตระหนักถึงความสำคัญของการปรับปรุงหลักเกณฑ์การกำกับดูแลความเสี่ยงด้านสภาพคล่องดังกล่าว โดยเห็นว่าหลักเกณฑ์นี้จะช่วยพัฒนาการบริหารความเสี่ยงด้านสภาพคล่องของสถาบันการเงินให้มีประสิทธิผลกว่าหลักเกณฑ์การดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องที่บังคับใช้อยู่ในขณะนี้ ซึ่งปัจจุบัน

Liquidity Coverage Ratio (LCR)

หลักการ : เพื่อส่งเสริมให้ สบ. มีสินทรัพย์สภาพคล่องเพียงพอที่สามารถรองรับความผันผวนในภาวะวิกฤติได้เป็นเวลา 30 วัน

$$\frac{\text{สินทรัพย์ที่มีคุณภาพดีและมีสภาพคล่องสูง (High-quality Liquid Assets)}}{\text{กระแสเงินสดจ่ายสุทธิใน 30 วันภายใต้สถานการณ์จำลองภาวะวิกฤติที่กำหนด}} \geq 100\%$$

Net Stable Funding Ratio (NSFR)

หลักการ : เพื่อส่งเสริมให้ สบ. มีโครงสร้างแหล่งเงินทุนที่เน้นเงินทุนระยะกลางและระยะยาวที่มั่นคงเพื่อใช้ในการดำเนินงานธุรกิจ

$$\frac{\text{Available amount of stable funding (ASF, source of funding)}}{\text{Required amount of stable funding (RSF, use of funding)}} > 100\%$$

- #### Monitoring Tools
- รายงานกระแสเงินสดรับจ่ายตามสัญญา (Contractual maturity mismatch)
 - การกระจุกตัวของแหล่งเงินทุน (Concentration of funding)
 - รายงานข้อมูลสินทรัพย์ที่ปราศจากการผูกพัน (Available Unencumbered Assets)
 - การคำนวณ LCR สำหรับสกุลเงินที่มีนัยสำคัญ (LCR by significant currencies)
 - การติดตามข้อมูลตลาดเพื่อใช้เป็น early warning signal (Market-related monitoring tools)

BCBS's phase-in implementation Timeline

	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562
LCR	←→		60%	70%	80%	90%	100%
NSFR	←→					100%	

←→ Observation period

ธปท. อยู่ระหว่างการพิจารณาผลกระทบและความเหมาะสมในการนำหลักเกณฑ์มาปรับใช้ในประเทศไทย โดยในการพิจารณา ธปท. ได้คำนึงถึงข้อมูลผลกระทบเชิงปริมาณ (Quantitative Impact Study : QIS) ซึ่ง ธปท. ได้ขอให้ธนาคารพาณิชย์จัดส่งข้อมูลทุกงวดครึ่งปี มาตั้งแต่ปี 2553 และความเห็นของธนาคารพาณิชย์ ถึงความเหมาะสมของหลักเกณฑ์และแนวทางการปรับตัวหากนำหลักเกณฑ์มาใช้ ความเหมาะสมของหลักเกณฑ์ต่อลักษณะความเสี่ยงด้านสภาพคล่องของธุรกรรมทางการเงินและสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเงินของไทย รวมถึงแนวทางการบังคับใช้หลักเกณฑ์ LCR ของต่างประเทศ

ในช่วงที่ผ่านมา ธปท. และธนาคารพาณิชย์มีการหารือในประเด็นการปรับปรุงหลักเกณฑ์ความเสี่ยง ด้านสภาพคล่องอย่างใกล้ชิด ซึ่งธนาคารพาณิชย์ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี นอกจากนี้ ทั้ง ธปท. และ ธนาคารพาณิชย์ได้แสดงความเห็นต่อหลักเกณฑ์ดังกล่าวผ่านการประชุม Financial Stability Board (FSB) และ Executives' Meeting of East Asia Pacific Central Banks (EMEAP) รวมทั้งให้ความเห็นโดยตรงไปยัง BCBS เพื่อให้การกำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นสากลนั้นได้คำนึงถึงสถานะแวดล้อมทางการเงินของกลุ่มประเทศเกิดใหม่ (emerging market economies) ซึ่งมีรูปแบบการทำธุรกรรมการเงินและสภาพแวดล้อมบางประการที่แตกต่าง จากกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว (advanced economies)

จากการประเมินข้อมูล LCR เบื้องต้น พบว่า ธนาคารพาณิชย์ไทยส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ทั้งในกรณีที่มี LCR สูงกว่าหรือใกล้เคียงร้อยละ 100 อย่างต่อเนื่อง และกรณีที่ไม่ผ่านหลักเกณฑ์แต่ก็น่าจะปรับตัว ได้ง่าย เนื่องจากมี LCR ต่ำกว่าร้อยละ 100 ไม่มากนัก และมีปัจจัยสนับสนุนอื่นที่คาดว่าจะทำให้ผ่านหลักเกณฑ์ได้ไม่ยาก อย่างไรก็ตาม หาก ธปท. เห็นควรให้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้ ในประเทศไทย ธปท. จะออกร่างหลักเกณฑ์เพื่อหารือในรายละเอียดกับธนาคารพาณิชย์ก่อนจะมีการออก หลักเกณฑ์เพื่อบังคับใช้ต่อไป

สำหรับการบังคับใช้หลักเกณฑ์ LCR ในต่างประเทศนั้น ประเทศเพื่อนบ้านส่วนใหญ่มีแนวโน้ม ที่จะบังคับใช้หลักเกณฑ์ LCR แบบทยอยใช้ (phase-in implementation) ตามกรอบเวลาที่ BCBS กำหนด เว้นแต่ประเทศออสเตรเลียที่จะเริ่มบังคับใช้ที่ร้อยละ 100 ตั้งแต่ปี 2558 สำหรับหลักเกณฑ์ NSFR เนื่องจาก ปัจจุบัน BCBS ยังอยู่ระหว่างปรับปรุงรายละเอียดของหลักเกณฑ์ ประเทศต่าง ๆ จึงยังไม่กำหนดกรอบเวลา บังคับใช้ที่ชัดเจน

ผล QIS ของ ระบบธพ. ไทย

	มิ.ย. 2556	ธ.ค. 2556
LCR	134%	134%
NSFR	115%	116%

3.1.3 การเปิดเผยข้อมูลการดำรงเงินกองทุนสำหรับธนาคารพาณิชย์และสำหรับกลุ่มธุรกิจทางการเงิน

ในปี 2556 ธปท. ได้ออกหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลการดำรงเงินกองทุนสำหรับธนาคารพาณิชย์และสำหรับกลุ่มธุรกิจทางการเงิน ที่ต้องเปิดเผยบน website ของธนาคาร โดยปรับปรุงให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การดำรงเงินกองทุนและการเปิดเผยข้อมูลตาม Basel III ของ BCBS สำหรับวัตถุประสงค์ของการเปิดเผยข้อมูลนี้จะมุ่งเน้นให้กลไกตลาดเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลสถาบันการเงินเพิ่มมากขึ้น เน้นความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูล และให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่เท่าเทียมกัน สามารถเปรียบเทียบกันได้ เพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลเข้าใจและสามารถนำข้อมูลไปใช้วิเคราะห์ผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์และกลุ่มธุรกิจทางการเงินได้ เช่น เปิดเผยองค์ประกอบเงินกองทุนและความเสี่ยง รวมถึงกำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลคุณสมบัติตราสารทางการเงินที่ธนาคารพาณิชย์นำมานับรวมเป็นเงินกองทุน เพื่อให้ผู้ลงทุนหรือผู้ใช้ข้อมูลทราบถึงคุณสมบัติและรายละเอียดที่สำคัญของตราสารดังกล่าว กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ที่มีการออกตราสารที่มีคุณสมบัติไม่สอดคล้องกับเกณฑ์การนับเป็นเงินกองทุนต้องเปิดเผยการทยอยลดนับเป็นเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ในอนาคตตามระยะเวลาที่กำหนด นอกจากนี้ ในแง่ของกลุ่มธุรกิจทางการเงินยังต้องเปิดเผยการกระหายอดความแตกต่างของรายการที่ให้นับเป็นองค์ประกอบของเงินกองทุนและรายการส่วนของเจ้าของในงบแสดงฐานะการเงินด้วย เพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถเปรียบเทียบข้อมูลในงบการเงินกับข้อมูลเงินกองทุนได้

ทั้งนี้ ธปท. ได้กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลนี้ ตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นไป ส่วนกลุ่มธุรกิจทางการเงินให้เปิดเผยข้อมูลตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นไป แต่หากกลุ่มธุรกิจทางการเงินใดมีความพร้อมก็สามารถเลือกที่จะเปิดเผยข้อมูลตั้งแต่ปี 2556 ได้

นอกจากนี้ ในอนาคต ธปท. มีแผนที่จะกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์เปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเสี่ยงด้านสภาพคล่องที่เรียกว่า Liquidity Coverage Ratio (LCR) ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องให้เพียงพอรองรับกระแสเงินสดไหลออกสุทธิภายใน 30 วันภายใต้ภาวะวิกฤต โดยการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวจะทำให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถพิจารณาฐานะของแต่ละกิจการได้ว่า มีสภาพคล่องและมีความมั่นคงมากน้อยเพียงใดภายใต้ภาวะวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

3.1.4 การปฏิรูปการกำกับดูแลธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาด (OTC derivatives regulatory reform)

จากการที่ธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาดเป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญของวิกฤตการเงินโลกในช่วงปี 2551 ส่งผลให้ผู้นำกลุ่มประเทศเศรษฐกิจขนาดใหญ่ (Group of twenties – G20) มีแถลงการณ์ร่วมกันภายหลังการประชุม The G20 Pittsburgh Summit เมื่อเดือนกันยายนปี 2552 ว่า จะปฏิรูปธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาดใน 4 เรื่อง ได้แก่ (1) ส่งเสริมให้มีการซื้อขายผ่านตลาดหรือระบบการซื้อขายอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Trading Platform : ETP) (2) ส่งเสริมการชำระราคาผ่านตัวกลางในการชำระราคา (Central Counterparty : CCP)

- (3) ส่งเสริมการรายงานข้อมูลการทำธุรกรรมไปยังศูนย์ข้อมูลการซื้อขาย (Trade Repository : TR) และ
- (4) ธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาดที่ไม่ได้ชำระราคาผ่าน CCP ต้องดำรงเงินกองทุนที่สูงขึ้น

การปฏิรูปดังกล่าวมีวัตถุประสงค์หลัก 3 ด้าน คือ (1) ลดความเสี่ยงเชิงระบบ (systemic risk) ที่เกิดจากธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาด (2) เพิ่มความโปร่งใส (transparency) เกี่ยวกับการทำธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาด และ (3) ป้องกันไม่ให้เกิดการใช้ประโยชน์จากความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงข้อมูลของผู้เล่นในตลาด (market abuse)

(1) การปฏิรูปหลักเกณฑ์การกำกับดูแลธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาดในระดับสากล

ภายหลังการแถลงการณ์ของกลุ่ม G20 องค์การการกำกับดูแลสากลต่าง ๆ ได้ออกหลักเกณฑ์และข้อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ สามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างสอดคล้องกัน อาทิเช่น

- **Financial Stability Board (FSB)** ออกข้อเสนอแนะ “Implementing OTC Derivatives Market Reforms” ในเดือนตุลาคม 2553 เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิรูปธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาดสำหรับผู้กำกับดูแลต่าง ๆ

- **Committee on Payment and Settlement Systems (CPSS) และ International Organization of Securities Commissions (IOSCO)** ได้ร่วมกันออกหลักเกณฑ์ “Principles for Financial Market Infrastructures” ในเดือนเมษายน 2555 เพื่อกำหนดมาตรฐานสากลในการกำกับดูแลและการบริหารความเสี่ยงของโครงสร้างพื้นฐานของตลาดการเงินต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมถึง CCP และ TR เพื่อให้มั่นใจว่า โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของแต่ละประเทศมีความมั่นคงและสามารถดำเนินงานได้แม้อยู่ในภาวะวิกฤต

- **Basel Committee on Banking Supervision (BCBS)** ได้ออกหลักเกณฑ์ Basel III ในเดือนธันวาคม 2553 เพื่อปรับปรุงแนวทางการกำกับดูแลเงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งครอบคลุมถึงการปรับปรุงวิธีการคำนวณเงินกองทุนรองรับความเสี่ยงด้านเครดิตของคู่สัญญา (counterparty credit risk) สำหรับธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาด โดยกำหนดให้ตั้งแต่เดือนมกราคม 2556 ธุรกรรมอนุพันธ์ที่ไม่ได้ชำระราคาผ่าน CCP ต้องดำรงเงินกองทุนรองรับความเสี่ยง “Credit Valuation Adjustment risk (CVA risk)¹” เพิ่มเติมจากความเสี่ยงจากการผิดนัดชำระราคา (default risk)

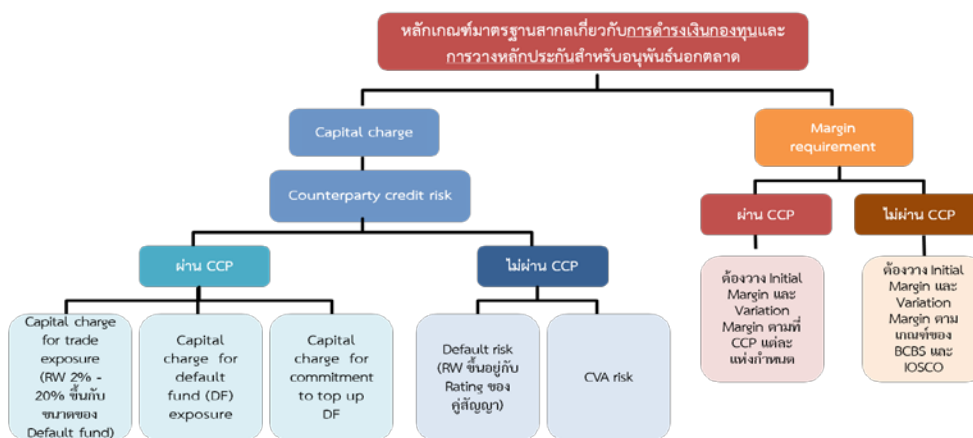
ในขณะเดียวกัน BCBS ยังได้ออก consultative document เพื่อกำหนดแนวทางการคำนวณเงินกองทุนสำหรับธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาดที่ไปชำระราคาผ่าน CCP รวมถึงแนวทางการคำนวณเงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงที่เกิดจากการวางเงินสมทบกองทุนสำหรับชดเชยความเสียหายจากการผิดนัดชำระ (default

¹ CVA risk คือ ความเสี่ยงที่ธนาคารพาณิชย์จะได้รับผลขาดทุนจากการลดลงของมูลค่ายุติธรรมของธุรกรรมอนุพันธ์ เนื่องจากคุณภาพเครดิตของคู่สัญญาแย่ลง แต่ยังไม่ถึงกับผิดนัดชำระหนี้

fund) ไว้กับ CCP ด้วย โดยฉบับล่าสุดเผยแพร่เมื่อเดือนมิถุนายน 2556 ซึ่งคาดว่าจะมีการออกฉบับสมบูรณ์ในปี 2557

นอกจากนี้ ในเดือนกันยายน 2556 BCBS ยังได้ออกหลักเกณฑ์เพื่อกำหนดให้การทำธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาดที่ไม่ได้ชำระราคาผ่าน CCP ต้องมีการวางหลักประกัน (Margin) ระหว่างกันด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับการทำธุรกรรมอนุพันธ์ที่ชำระราคาผ่าน CCP ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้ในเดือนธันวาคม 2558

รูปที่ 11 : หลักเกณฑ์มาตรฐานสากลเกี่ยวกับแนวทางการดำรงเงินกองทุนและการวางหลักประกันสำหรับอนุพันธ์นอกตลาด

หมายเหตุ : RW (Risk weight) = น้ำหนักความเสี่ยง

(2) การดำเนินการของ ธปท.

ในปี 2556 ธปท. ได้ดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมต่อผลกระทบจากการปฏิรูปการกำกับดูแลธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาดในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(2.1) การจัดตั้งโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาดของประเทศไทย

ธปท. อยู่ระหว่างการปรับปรุงรูปแบบการจัดเก็บฐานข้อมูลธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาดของ ธปท. ให้มีข้อมูลครบถ้วนและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากขึ้น โดยตระหนักถึงภาระของธนาคารพาณิชย์ในการจัดส่งข้อมูลดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ ธปท. มีข้อมูลที่เพียงพอในการติดตามความเสี่ยงเชิงระบบและกำกับดูแลตลาดอนุพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถรองรับการพัฒนาเป็น Trade Repository (TR) ตามรูปแบบสากลได้ในอนาคต ซึ่งเป็นไปตามผลการศึกษาของคณะทำงานเพื่อศึกษาโครงสร้างพื้นฐานทาง

การเงินที่จำเป็นสำหรับตลาดอนุพันธ์นอกตลาดในประเทศไทยในปี 2555² ซึ่งได้ข้อสรุปว่า ควรมีการปรับปรุงระบบฐานข้อมูลอนุพันธ์นอกตลาดของไทยให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยเริ่มต้นจากการปรับฐานข้อมูลของ ธปท. ให้มีข้อมูลสอดคล้องกับ TR ตามรูปแบบสากลมากขึ้น ในขณะที่การจัดตั้ง CCP ในประเทศไทยนั้นอาจยังไม่มีคามจำเป็นเร่งด่วน เนื่องจากธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาดของไทยยังมีขนาดเล็กมากเมื่อเทียบกับตลาดโลก และการทำธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาดในประเทศไทยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อการบริหารความเสี่ยงมากกว่าการเก็งกำไร ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาการจัดตั้งโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในกลุ่มธนาคารกลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก (EMEAP) จะเห็นว่าโดยส่วนใหญ่แล้วจะมีการจัดตั้ง Domestic CCP และ Domestic TR ในประเทศที่เป็นศูนย์กลางทางการเงิน และมีปริมาณธุรกรรมอนุพันธ์จำนวนมาก เช่น ประเทศญี่ปุ่น ฮองกง สิงคโปร์ เกาหลีใต้ เป็นต้น ซึ่งความคืบหน้าในการจัดตั้งโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ EMEAP สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 3 : ความคืบหน้าในการจัดตั้งโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ EMEAP

ข้อมูล: มีนาคม 2557

ที่มา: WGPSS OTC Derivatives Survey

ประเทศ	Domestic CCP	Domestic TR
 ออสเตรเลีย	√	×
 จีน	√	?
 ฮองกง	√	√
 อินโดนีเซีย	×	×
 ญี่ปุ่น	√	√
 เกาหลีใต้	√	√
 มาเลเซีย	?	?
 นิวซีแลนด์	×	×
 ฟิลิปปินส์	?	?
 สิงคโปร์	√	√
 ไทย	×	×

หมายเหตุ: √ จัดตั้งแล้ว ? อยู่ระหว่างการพิจารณา × ยังไม่จัดตั้ง

² คณะทำงานฯ ประกอบด้วย ตัวแทนจาก ธปท. และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้แทนจากสมาคมธนาคารไทย และผู้แทนจากสมาคมธนาคารนานาชาติ

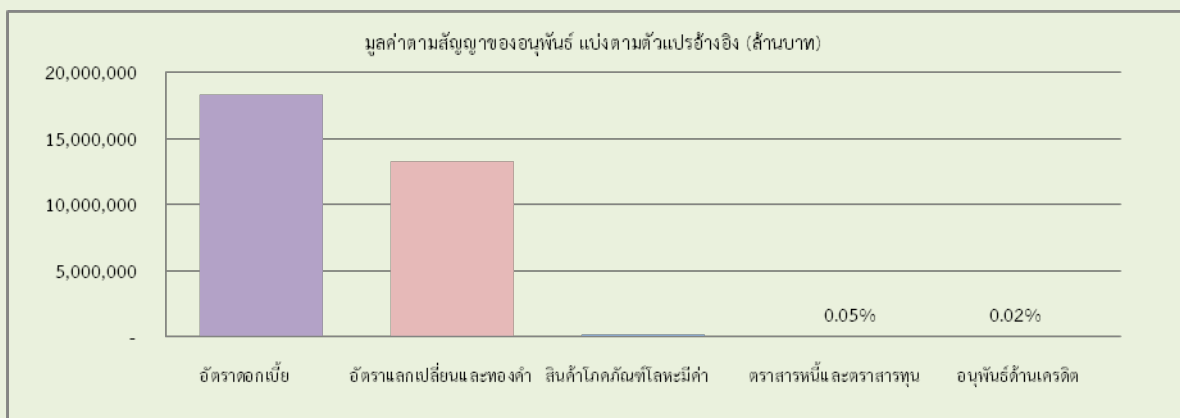
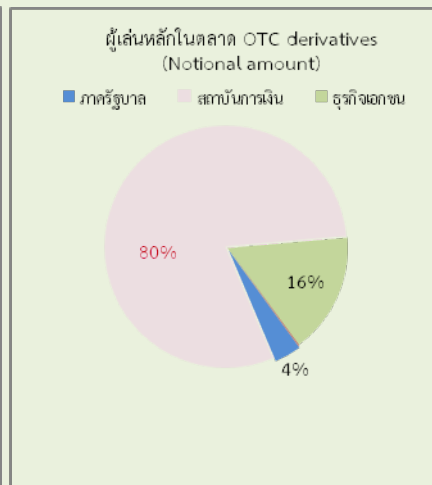
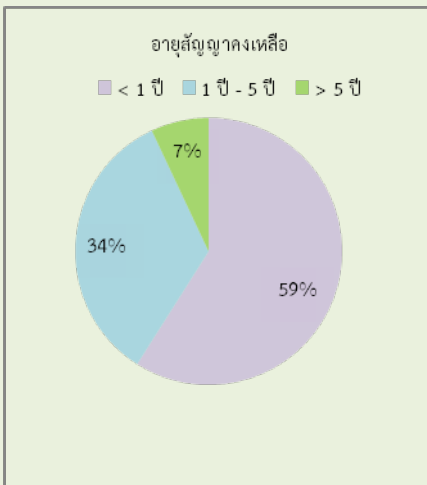
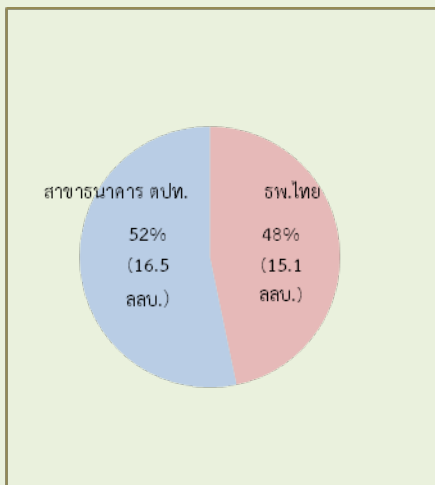
(2.2) การเตรียมการรองรับการบังคับใช้หลักเกณฑ์การดำรงเงินกองทุนสำหรับ Credit Valuation Adjustment risk (CVA risk)

ในปี 2556 ธปท. ได้ทำการศึกษาผลกระทบเชิงปริมาณ (Quantitative Impact Study : QIS) โดยได้ขอความร่วมมือธนาคารพาณิชย์ในการจัดทำแบบประเมินผลกระทบ Basel III-CVA เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาถึงความจำเป็นและความเหมาะสมในการนำหลักเกณฑ์ Basel III-CVA มาบังคับใช้ในประเทศไทย ซึ่งการศึกษาพบว่า การนำหลักเกณฑ์การดำรงเงินกองทุนสำหรับ CVA risk มาใช้ จะมีผลกระทบต่ออัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (CAR) ของระบบธนาคารพาณิชย์ค่อนข้างน้อย โดยลดลงประมาณร้อยละ 0.37 แต่หากพิจารณาเทียบกับการดำรงเงินกองทุนเพื่อรองรับความเสี่ยงด้านเครดิต ของคู่สัญญาสำหรับธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาด ธนาคารพาณิชย์จะต้องดำรงเงินกองทุนเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 80 เมื่อเทียบกับการกำหนดให้ดำรงเงินกองทุนรองรับเฉพาะความเสี่ยงจากการผิดนัดชำระหนี้ (default risk)

(2.3) การเตรียมการรองรับการบังคับใช้หลักเกณฑ์การเรียกหลักประกันสำหรับธุรกรรม อนุพันธ์นอกตลาดที่ไม่ได้ชำระราคาผ่าน Central Counterparty (CCP)

ธปท. ได้ศึกษาหลักเกณฑ์ รวมถึงประเมินผลกระทบจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวถึงความต้องการใช้สินทรัพย์ที่มีคุณภาพดีและมีสภาพคล่องสูง (High-Quality Liquid Assets : HQLA) ของระบบธนาคารพาณิชย์เพื่อใช้สำหรับการเป็นหลักประกันในการทำธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาด ซึ่งในเบื้องต้นพบว่า หากนำหลักเกณฑ์มาบังคับใช้ ระบบธนาคารพาณิชย์จะต้องมีการวางหลักประกันระหว่างกันคิดเป็นประมาณ ร้อยละ 0.02 ถึงร้อยละ 0.47 ของมูลค่าตามสัญญาของธุรกรรมอนุพันธ์นอกตลาดทั้งหมด

รายละเอียดโครงสร้างตลาดอนุพันธ์ในประเทศไทย และผลการศึกษาเชิงปริมาณจากการใช้หลักเกณฑ์การดำรงเงินกองทุนสำหรับ CVA risk สำหรับงวดข้อมูล เดือนกันยายน 2556

	CAR ก่อนพิจารณา RWA _{CVA}	CAR หลังพิจารณา RWA _{CVA}	▲ CAR
ธนาคารพาณิชย์ไทย	16.31%	16.10%	-0.21%
สาขาธนาคาร ตปท.	18.53%	16.93%	-1.61%
รวม	16.58%	16.20%	-0.37%

หมายเหตุ: CAR คือ อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง
RWA_{CVA} คือ สินทรัพย์เสี่ยงสำหรับ CVA risk

3.1.5 การเพิ่มความยืดหยุ่นในการกำกับลูกหนี้รายใหญ่แก่กลุ่มธุรกิจที่มีศักยภาพหรือมีฐานะกิจการที่มั่นคงสำหรับธนาคารพาณิชย์

ธปท. ได้กำหนดแนวทางการกำกับลูกหนี้รายใหญ่แก่กลุ่มธุรกิจที่มีศักยภาพหรือมีฐานะกิจการที่มั่นคงสำหรับธนาคารพาณิชย์อย่างยืดหยุ่น เพื่อสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย โดยให้ธนาคารพาณิชย์สามารถให้สินเชื่อเกินอัตราที่กำหนดแก่กลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่เป็นการชั่วคราวเพื่อรองรับการขยายตัวได้ เนื่องจากภายหลังวิกฤตสถาบันการเงินปี 2540 ทำให้ระบบสถาบันการเงินมีการขยายตัวในอัตราที่ต่ำกว่าภาคอุตสาหกรรม ทั้งนี้ การพิจารณาผ่อนผันดังกล่าวยังคงยึดถือหลักการในการรักษาเสถียรภาพของระบบสถาบันการเงิน โดยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงเงินกองทุนส่วนเพิ่ม (capital-add-on) สำหรับวงเงินส่วนที่เกินกว่าอัตราส่วนการกำกับลูกหนี้รายใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานสากลที่ให้ความสำคัญต่อความเสี่ยงจากการกระจุกตัวด้านสินเชื่อ (concentration risk) มากขึ้น อาทิเช่น การออกหลักเกณฑ์ Supervisory framework for measuring and controlling large exposures โดย BCBS และร่างหลักเกณฑ์ Single Counterparty Credit Limits (SCCL) โดย US Federal Reserve Board (FRB)

3.1.6 หลักเกณฑ์และวิธีการลงทุนของสถาบันการเงิน (investment limit)

ธปท. ได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการลงทุนของสถาบันการเงิน เพื่อปรับปรุงเกณฑ์การคำนวณวงเงินลงทุนของสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในประเทศไทย โดยให้ยกเว้นการถือหรือมีหุ้นและหน่วยลงทุนของสำนักงานใหญ่หรือสำนักงานสาขาอื่นในต่างประเทศที่ได้มาจากการทำธุรกรรม (1) การรับประกันการจำหน่ายหุ้นสามัญแบบรับประกันทั้งจำนวน (firm underwrite) ทั้งในตลาดแรกและตลาดรอง และ (2) การยืมและให้ยืมหลักทรัพย์ (securities borrowing and lending) ในกรณีที่ได้หลักทรัพย์ค้ำประกันก่อนกำหนด ไม่ต้องนำมารวมคำนวณในวงเงินลงทุนของสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในประเทศไทย เพื่อสนับสนุนการระดมทุนของกลุ่มธุรกิจไทยจากต่างประเทศที่มีแนวโน้มจะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง รวมถึงเพื่อสนับสนุนพัฒนาการของตลาดทุนไทย

3.2 การติดตามผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสถาบันการเงินหรือระบบสถาบันการเงินของไทย เนื่องจากเกณฑ์ของต่างประเทศ

3.2.1 การปฏิรูปโครงสร้างระบบสถาบันการเงินในต่างประเทศ

จากวิกฤตการณ์ทางการเงินที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงปี 2550-2553 ที่ผ่านมา ทำให้หลายประเทศเริ่มตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำธุรกรรมที่มีความเสี่ยงสูงของสถาบันการเงินรวมถึงการส่งผ่านปัญหาจากสถาบันการเงินหนึ่งไปยังอีกสถาบันการเงินหนึ่ง ดังนั้น นานาประเทศจึงเริ่มมีแนวคิดในการปฏิรูประบบการเงินและหลักเกณฑ์การกำกับดูแลสถาบันการเงิน (regulatory reform) เพื่อแก้ไขปัญหา

และลดความเสี่ยงที่เกิดจากความเชื่อมโยงของสถาบันการเงินจากการทำธุรกรรมที่มีความเสี่ยงและความซับซ้อนสูง และเพื่อลดภาระการใช้เงินของภาครัฐในกรณีที่จำเป็นต้องเข้าช่วยเหลือสถาบันการเงินที่ประสบปัญหา โดย ธปท. ได้ติดตามการปฏิรูปกฎหมายและหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลสถาบันการเงินมาอย่างต่อเนื่องเพื่อประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับประเทศไทยและสถาบันการเงินไทย เพื่อให้สามารถปรับตัวรองรับได้อย่างราบรื่น ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้

(1) หลักการของการปฏิรูปโครงสร้างสถาบันการเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และสหภาพยุโรป

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมาย Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act (DFA) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 21 กรกฎาคม 2553 โดยหลักการของกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปเชิงโครงสร้างคือ หลักการ Volcker rule ที่กำหนดห้ามสถาบันที่รับเงินฝากรวมถึงบริษัทแม่และบริษัทในกลุ่มธุรกิจเดียวกับสถาบันดังกล่าวซื้อขายหลักทรัพย์หรือตราสารอนุพันธ์ที่มีวัตถุประสงค์ในการซื้อขายเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง (proprietary trading) ในลักษณะที่เป็นธุรกรรมระยะสั้นหรือเป็นการเก็งกำไรจากการเคลื่อนไหวของราคาในระยะสั้น ยกเว้นการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ (underwriting) การเป็นผู้ดูแลสภาพคล่อง (market-maker) การทำธุรกรรมเพื่อปิดความเสี่ยง (hedging) การซื้อขายหลักทรัพย์ รัฐบาลสหรัฐอเมริกา การซื้อขายตราสารภาครัฐของประเทศอื่น ๆ ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด การซื้อขายหลักทรัพย์ของสถาบันการเงินต่างประเทศที่เป็นการทำธุรกรรมนอกประเทศสหรัฐอเมริกา และการทำธุรกรรมในนามของลูกค้า

ประเทศอังกฤษได้ออก Vickers report เมื่อเดือนกันยายน 2554 และออกเป็นกฎหมาย Financial Services (Banking Reform) Act 2013 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2556 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ต้นปี 2557 ที่ผ่านมา โดยหลักการของกฎหมายดังกล่าวคือ การ ring-fence ผู้ฝากเงินที่เป็นลูกค้ารายย่อย โดยกำหนดให้สถาบันที่รับเงินฝากต้องแยกการทำธุรกรรมเพื่อให้บริการแก่ลูกค้ารายย่อย (retail bank) ออกจากธุรกรรมที่ทำเพื่อให้บริการแก่ลูกค้ารายใหญ่ (wholesale bank) และกิจการวานิชธนกิจ (investment bank) เนื่องจากธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับ wholesale bank และ investment bank นี้มักเป็นธุรกรรมที่มีความเสี่ยงและมีความซับซ้อนสูง

สหภาพยุโรปได้ออก Liikanen report เมื่อเดือนตุลาคม 2555 ซึ่งปัจจุบันยังไม่ได้ออกเป็นกฎหมาย โดยหลักการของ Liikanen คือ ห้ามธนาคารพาณิชย์ทำธุรกรรมที่มีความเสี่ยงสูง เช่น การซื้อขายหลักทรัพย์เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง (proprietary trading) การเป็นผู้ดูแลสภาพคล่อง (market-maker) การทำธุรกรรมอนุพันธ์ซับซ้อน การประกอบธุรกิจการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ (securitization) เป็นต้น เนื่องจากธุรกรรมเหล่านี้ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ลูกค้าของธนาคารและระบบเศรษฐกิจโดยรวม โดยธุรกรรมดังกล่าวจะถูกย้ายไปทำที่นิติบุคคลที่แยกต่างหากจากธนาคารพาณิชย์ (separate legal trading entity) แทน

(2) ผลกระทบต่อประเทศไทยและสถาบันการเงินไทย

สำหรับผลกระทบในเบื้องต้นที่อาจเกิดขึ้นกับประเทศไทยนั้น เนื่องจากหลักการการปฏิรูปข้างต้นกำหนดข้อห้ามไม่ให้สถาบันที่รับเงินฝากทำธุรกรรมซื้อขายหลักทรัพย์เพื่อผลประโยชน์ของตนเองที่เข้าข่ายเป็นธุรกรรมระยะสั้นหรือเป็นการเก็งกำไรในระยะสั้น ดังนั้น อาจส่งผลให้สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ เช่น สาขาของธนาคารพาณิชย์สัญชาติอเมริกันที่อยู่ในประเทศไทยมีข้อจำกัดในการทำธุรกรรมระยะสั้นที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายพันธบัตร ธปท. พันธบัตรรัฐบาลไทย หรือตราสารหนี้ภาครัฐ เป็นต้น ส่วนสถาบันการเงินไทยที่ไม่มีสาขาอยู่ในประเทศที่กล่าวข้างต้นนั้น อาจต้องปฏิบัติตามหลักการที่แต่ละประเทศกำหนดด้วย ซึ่งอาจส่งผลให้สถาบันการเงินมีต้นทุนในการจัดหาเงินทุนและต้นทุนในการดำเนินงานสูงขึ้นด้วย

3.2.2 หลักเกณฑ์ Supervisory framework for measuring and controlling large exposures โดย Basel Committee on Banking Supervision (BCBS)³

BCBS ได้ออกหลักเกณฑ์เรื่อง Large Exposure (LE) เมื่อเดือนเมษายน 2557 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมความแข็งแกร่งให้กับระบบสถาบันการเงิน และเน้นการกำกับดูแลความเสี่ยงจากการกระจุกตัวด้านสินเชื่อ ซึ่งสาระสำคัญได้แก่ (1) กำหนด LE limit ของสถาบันการเงินที่ร้อยละ 25 ของเงินกองทุนชั้นที่ 1 (tier 1) ตาม Basel III (2) กำหนด LE limit สำหรับการทำธุรกรรมระหว่างสถาบันการเงินที่มีความสำคัญต่อระบบการเงินโลก (Global Systemically Important Banks : G-SIBs) ที่ร้อยละ 15 ของ tier 1 และ (3) ให้พิจารณาผู้ที่เกี่ยวข้องของลูกหนี้ในการคำนวณ LE จากอำนาจในการจัดการ (control) และความเกี่ยวข้องทางธุรกิจ (economic interdependence) ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ LE จะใช้บังคับในปี 2562

3.2.3 ร่างหลักเกณฑ์ Single Counterparty Credit Limits (SCCL) โดย US Federal Reserve Board (FRB)³

FRB ได้ออกร่างหลักเกณฑ์ Enhanced Prudential Standards and Early Remediation Requirements จำนวน 2 ฉบับ⁴ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ Single Counterparty Credit Limits (SCCL) เป็นส่วนประกอบ โดยหลักเกณฑ์ SCCL จะกำหนดเพดานการทำธุรกรรมของสถาบันการเงินขนาดใหญ่ที่อาจมีความเสี่ยงต่อระบบการเงิน (Systemically Important Financial Institutions : SIFIs) ทั้ง US SIFIs และ Foreign SIFIs ที่ดำเนินธุรกิจอยู่ใน US เพื่อป้องกันความเสี่ยงด้านการกระจุกตัว อย่างไรก็ตามก็ดี FRB

³ ร่างหลักเกณฑ์ Large Exposure (LE) โดย BCBS และร่างหลักเกณฑ์ SCCL โดย FRB เทียบเคียงได้กับหลักเกณฑ์การกำกับลูกหนี้รายใหญ่ (SLL) ของ ธปท. ที่กำหนดให้สถาบันการเงินสามารถให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมกับลูกหนี้รายใดรายหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ไม่เกินร้อยละ 25 ของเงินกองทุนทั้งสิ้นของสถาบันการเงินนั้น

⁴ (1) Enhanced Prudential Standards and Early Remediation Requirements for Covered Companies (ธ.ค. 54) ใช้สำหรับการกำกับดูแลสถาบันการเงินสัญชาติอเมริกันทั้งในและนอก US และ (2) Enhanced Prudential Standards and Early Remediation Requirements for Foreign Banking Organizations and Foreign Nonbank Financial Companies (ธ.ค. 55) ใช้สำหรับการกำกับดูแลสถาบันการเงินสัญชาติ Non-US ใน US

ได้ชะลอการบังคับใช้หลักเกณฑ์ SCCL ไว้ก่อน เนื่องจาก FRB อยู่ระหว่างการศึกษาผลกระทบโดยการทำ QIS ของหลักเกณฑ์ LE ที่ออกโดย BCBS

ตารางที่ 4 : สรุปร่างหลักเกณฑ์ SCCL ของ FRB

	US Bank (ธ.ค. 2554)	Non-US Bank (ธ.ค. 2555)
ขอบเขตการบังคับใช้	<ul style="list-style-type: none"> ● US bank (with total consolidated assets \geq USD50bn) ● US nonbank (กำหนดโดย FSOC⁵) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Foreign Banking Organizations (FBOs) (with total consolidated assets \geq USD50bn) โดยคิดเฉพาะธุรกรรมใน US ● Foreign nonbank (กำหนดโดย FSOC)⁶
Limit	<ul style="list-style-type: none"> ● <u>General Limit</u> : 25% of total consolidated capital stock and surplus ● <u>Stringent Limit*</u> : 10% of total consolidated capital stock and surplus <p>หมายเหตุ : Stringent limit จะใช้สำหรับธุรกรรมระหว่างสถาบันการเงินที่ total consolidated assets \geq USD500bn</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● <u>General Limit</u> : 25% of the Covered company's total consolidated capital stock and surplus ● <u>Stringent Limit</u> : FRB ยังไม่กำหนด

3.2.4 Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA)

FATCA เป็นกฎหมายภาษีอากรของประเทศสหรัฐอเมริกา (สหรัฐฯ) ที่เกี่ยวกับการเสียภาษีของบุคคลและนิติบุคคลสหรัฐฯ ออกโดยกระทรวงการคลังของสหรัฐฯ ในปี 2553 และมีผลบังคับใช้กับสถาบันการเงินในต่างประเทศที่มีได้จดทะเบียนในสหรัฐฯ ในปี 2557 โดยสถาบันการเงินที่เข้าข่ายต้องปฏิบัติตาม FATCA ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทประกันชีวิต และสถาบันการเงินอื่น ๆ ที่มีการรับฝากเงินหรือบริหารสินทรัพย์ของผู้อื่น ซึ่งจะต้องรายงานข้อมูลของลูกค้าที่เป็นบุคคลและนิติบุคคลของสหรัฐฯ ตามหลักเกณฑ์ FATCA ต่อกรมสรรพากรของสหรัฐฯ

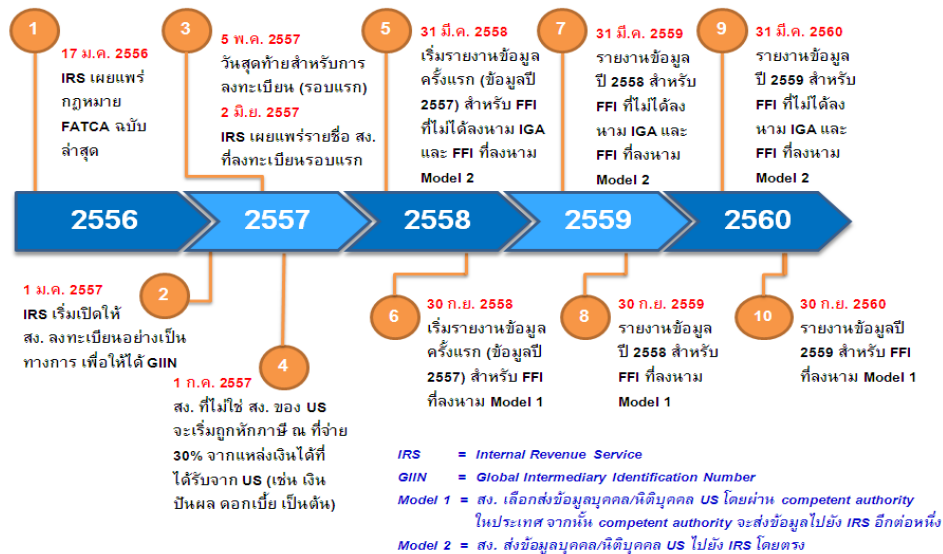
⁵ Financial Stability Oversight Council (FSOC) กำหนดให้ AIG, GE Capital และ Prudential เป็น US nonbank เมื่อ ก.ย. 2556

⁶ FSOC ยังไม่กำหนดรายชื่อ Foreign nonbank financial companies และยังไม่กำหนด limit สำหรับ Foreign nonbank financial companies โดยจะกำหนดเป็นการเฉพาะภายหลัง

ที่ผ่านมา ธปท. ได้ศึกษาหลักเกณฑ์และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับ FATCA รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมสรรพากร สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง และสมาคมธนาคารไทย เพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติตาม FATCA โดยในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการจัดตั้งคณะผู้แทนไทยในการเจรจากับรัฐบาลสหรัฐฯ เพื่อทำข้อตกลงเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม FATCA ที่เรียกว่า Intergovernmental Agreement (IGA) ซึ่ง IGA นี้จะเป็นกรอบในการร่างกฎหมายเพื่อรองรับให้สถาบันการเงินในประเทศไทยสามารถเปิดเผยข้อมูลลูกค้าตามที่ FATCA กำหนด

ในขณะเดียวกันด้านสถาบันการเงินไทยก็อยู่ระหว่างการเตรียมความพร้อมและปรับปรุงกระบวนการทำงาน เพื่อเก็บข้อมูลและพิสูจน์ตัวตนของลูกค้าตามแนวทาง FATCA ว่า ลูกค้าของสถาบันการเงินนั้นเป็นบุคคลหรือนิติบุคคลของสหรัฐฯ หรือไม่ สำหรับในด้านลูกค้าของสถาบันการเงินก็จะได้รับผลกระทบในแง่ของการเปิดเผยข้อมูล โดยจะต้องให้ข้อมูลกับสถาบันการเงินเพิ่มเติม เช่น ลูกค้าเป็นบุคคลของสหรัฐฯ หรือนิติบุคคลที่จดทะเบียนในสหรัฐฯ หรือไม่ มีที่อยู่ในสหรัฐฯ หรือไม่ มีกรีนการ์ดหรือไม่ หรือหากเป็นลูกค้าประเภทบริษัทก็ต้องแจ้งข้อมูลว่า บริษัทนั้นมีผู้ถือหุ้นเป็นบุคคลหรือนิติบุคคลของสหรัฐฯ หรือไม่ เป็นต้น

รูปที่ 12 : ระยะเวลาในการปฏิบัติตามกฎหมาย FATCA

ที่มา : website ของ Internal Revenue Service (IRS) ณ วันที่ 28 เม.ย. 2557

3.2.5 มาตรฐานการบัญชีสากล และมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ

วิกฤตการณ์ทางการเงินในสหรัฐอเมริกาในปี 2551 ชี้ให้เห็นถึงปัญหาของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 39 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน (International Accounting Standard 39 : IAS 39) ที่ใช้หลักการของการรับรู้การด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงินเมื่อมีเหตุการณ์ทางบัญชีว่ามีขาดทุนเกิดขึ้นแล้ว (Incurred loss) โดยไม่ได้คาดการณ์ถึงผลขาดทุนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (Expected loss) อีกทั้งมาตรฐานการบัญชีดังกล่าวยังมี

ความซับซ้อนและยุ่งยากในทางปฏิบัติ หน่วยงานกำหนดมาตรฐานการบัญชีสากล (Accounting Standard Setters) จึงเห็นควรทบทวนและปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีสากลเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน

ธปท. ได้ศึกษา ติดตามความคืบหน้าและวิเคราะห์ผลกระทบของมาตรฐานการบัญชีสากลที่อาจมีผลต่อระบบสถาบันการเงินไทย เช่น มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ ฉบับที่ 9 (International Financial Reporting Standard : IFRS 9) เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน (ที่ออกมาทดแทน IAS 39) ซึ่งประกอบด้วย การจัดประเภทและการวัดมูลค่า การด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงิน และการบัญชีป้องกันความเสี่ยง ซึ่งคาดว่า IFRS 9 จะมีผลบังคับใช้ในต่างประเทศในปี 2561 และสภาวิชาชีพบัญชีฯ จะนำมาปรับใช้ในประเทศไทย ภายหลังจาก 1-2 ปี (ปี 2562-2563) IFRS 9 เป็นมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่จะใช้สำหรับทุกกิจการ แต่อาจจะส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญกับกิจการที่มีเครื่องมือทางการเงินเป็นจำนวนมากซึ่งก็คือ สถาบันการเงิน ตัวอย่างเช่น สถาบันการเงินอาจต้องมีการจัดประเภทของสินทรัพย์ทางการเงินและหนี้สินทางการเงินใหม่ อาจต้องมีการกันเงินสำรองเพิ่มเติมเพื่อรองรับส่วนสูญเสียของสินทรัพย์ทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (expected loss) รวมทั้งอาจต้องมีการพัฒนาระบบงานและฐานข้อมูลเพื่อรองรับการประมาณส่วนสูญเสียเพื่อการวัดมูลค่าหรือการด้อยค่าตามมาตรฐานการบัญชีใหม่ เป็นต้น นอกจากนี้ ธปท. ได้ศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบของมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 13 เรื่อง การวัดมูลค่ายุติธรรม (Thai Financial Reporting Standard : TFRS 13) ที่มีต่อสถาบันการเงิน โดยจะมีผลบังคับใช้ในประเทศไทยในปี 2558 ซึ่งวิธีการวัดมูลค่ายุติธรรมของ TFRS 13 จะมีผลกระทบที่สำคัญต่อสถาบันการเงินในเรื่องการวัดมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงิน และอสังหาริมทรัพย์รอการขาย

4. การดูแลคุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน

ปัจจุบันธนาคารพาณิชย์มีบทบาทที่สำคัญในการให้บริการทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ แก่ประชาชน ทั้งผลิตภัณฑ์หลักของธนาคารพาณิชย์ และผลิตภัณฑ์ด้านหลักทรัพย์และด้านประกันภัย โดยเฉพาะการเป็น นายหน้าหรือผู้แนะนำผลิตภัณฑ์ด้านหลักทรัพย์และด้านประกันภัย ซึ่งการให้บริการข้างต้นจะเกี่ยวข้องกับ ประชาชนรายย่อยเป็นจำนวนมาก ธนาคารพาณิชย์จึงเสนอบริการทางการเงินให้ตรงกับความต้องการของ ผู้บริโภคและให้สิทธิในการเลือกใช้บริการทางการเงินที่สอดคล้องกับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ของผู้บริโภค ราย นั้น ๆ นอกจากนี้ ควรเปิดเผยและให้ข้อมูลของผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ตลอดจนข้อมูลอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม อัตราผลตอบแทน และความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์ที่เพียงพอต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อหรือ ใช้บริการของผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ ธปท. ในการส่งเสริมให้สถาบันการเงิน มีการให้บริการ ผลิตภัณฑ์ทางการเงินแก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรมเพื่อเป็นการดูแลคุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน โดยจะต้องตระหนักถึง สิทธิของผู้บริโภคที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ (1) สิทธิที่จะได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง (right to be informed) (2) สิทธิที่จะ เลือกซื้อผลิตภัณฑ์และบริการทางการเงินได้อย่างอิสระ (right to choose) (3) สิทธิที่จะร้องเรียนเพื่อความเป็น ธรรม (right to be heard) และ (4) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาค่าชดเชยหากเกิดความเสียหาย (right to redress) โดย ธปท. ได้ดำเนินการออกแนวนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว

4.1 แนวนโยบาย เรื่อง การกำกับดูแลการขายผลิตภัณฑ์ด้านหลักทรัพย์และด้านประกันภัยผ่าน ธนาคารพาณิชย์ (cross selling)

หลังจากที่ ธปท. ได้ออกแนวนโยบายเรื่อง การกำกับดูแลการขายผลิตภัณฑ์ด้านหลักทรัพย์และ ด้านประกันภัยผ่านธนาคารพาณิชย์ (cross selling) ในปี 2555 แล้ว โดยเน้นการเปิดเผยข้อมูลรายละเอียด ผลิตภัณฑ์ และการห้ามบังคับขายผลิตภัณฑ์ด้านหลักทรัพย์และประกันภัยปัจจุบัน ธปท. ยังคงสานต่อ เจตนารมณ์ในการดูแลคุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน โดย ธปท. ได้สุ่มตรวจสอบการปฏิบัติตามแนวนโยบาย cross selling โดยวิธีสุ่มตรวจสอบการให้บริการทางการเงิน (mystery shopping) ของธนาคารพาณิชย์ที่มีการขาย ผลิตภัณฑ์ประกันภัยและผลิตภัณฑ์ทางการเงินบางประเภทของธนาคารพาณิชย์ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณา ปรับปรุงการกำกับดูแลให้ธนาคารพาณิชย์มีการปฏิบัติในการขายผลิตภัณฑ์ทางการเงินเหล่านี้ให้เหมาะสม และลดข้อร้องเรียนจากการใช้บริการทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ต่อไป

4.2 แนวนโยบายการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ (banking products)

ในปี 2556 ธพท. ได้ออกแนวนโยบายการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ (banking products) นอกเหนือจากผลิตภัณฑ์ด้านหลักทรัพย์และด้านประกันภัย เพื่อส่งเสริมให้ธนาคารพาณิชย์เปิดเผยและให้ข้อมูลของผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่เพียงพอต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อหรือใช้บริการของผู้บริโภค ซึ่งมีหลักการที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ (1) การเปิดเผยข้อมูลครบถ้วนต่อเวลาและเป็นปัจจุบัน (2) ชัดเจนและตรงประเด็น (3) ถูกต้องและเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (4) เน้นข้อมูลที่สำคัญ และ (5) สามารถนำไปเปรียบเทียบได้ โดย ธพท. ต้องชี้แจงให้ผู้บริโภคทราบถึงลักษณะที่สำคัญ ความเสี่ยง ภาระค่าใช้จ่าย ผลขาดทุนที่อาจเกิดขึ้น พร้อมทั้งต้องให้ Fact Sheet ซึ่งแสดงรายละเอียดที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ทางการเงินให้ผู้บริโภค ประกอบกับการขายผลิตภัณฑ์ดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้ผู้ขายผลิตภัณฑ์ทางการเงินมีนโยบายในการชี้แจงถึงสิทธิพื้นฐานของผู้บริโภคทั้ง 4 สิทธิ รวมทั้ง นโยบายที่ชัดเจนในการสร้างความรู้ความเข้าใจในผลิตภัณฑ์ทางการเงินให้กับผู้บริโภค ตลอดจนแนะนำผู้บริโภคให้ทราบถึงแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และช่องทางร้องเรียนเมื่อได้รับบริการที่ไม่เป็นธรรม อันจะช่วยยกระดับให้ผู้บริโภคมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นในการเข้าถึงบริการทางการเงิน สามารถเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ตอบสนองความต้องการได้ และได้รับการคุ้มครองการใช้บริการทางการเงินที่เป็นธรรมยิ่งขึ้น

4.3 ค่าธรรมเนียม

ธพท. มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมให้สถาบันการเงินให้บริการทางการเงินอย่างทั่วถึงและมีความเป็นธรรมต่อผู้บริโภค รวมทั้งติดตามดูแลการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมของสถาบันการเงินอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทั้งสถาบันการเงินและผู้บริโภคด้วย เนื่องจากหากมีการควบคุมที่มากเกินไปก็อาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาธุรกิจ และจะทำให้ไม่เกิดการลงทุนเพื่อพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ดังนั้น ธพท. จึงได้กำกับดูแลการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมของสถาบันการเงิน โดยใช้กลไกตลาด โดยให้สถาบันการเงินเปิดเผยรายละเอียดค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บในลักษณะข้อมูลที่เปรียบเทียบได้กับสถาบันการเงินอื่น ๆ และการติดตามดูแลการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมอย่างใกล้ชิด โดยมีการกำหนดประเภทอัตราค่าธรรมเนียมที่สถาบันการเงินสามารถเรียกเก็บได้ และให้สถาบันการเงินเปิดเผยข้อมูลอัตราค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ให้ผู้บริโภคได้รับทราบข้อมูลก่อนตัดสินใจเลือกใช้บริการที่เหมาะสมกับความต้องการของตน อาทิ ออกหนังสือเวียนกำหนดให้สถาบันการเงินและกลุ่มธุรกิจทางการเงินเปิดเผยข้อมูลอัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมของสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ รวมทั้งสื่อสารหลักการที่สำคัญ 4 ประการในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ได้แก่ (1) สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง (2) มีความเป็นธรรมต่อผู้บริโภค (3) มีความโปร่งใส และ (4) ส่งเสริมการแข่งขัน และออกหนังสือเวียนกำหนดให้สถาบันการเงินเปิดเผยอัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยแก่ลูกค้า

เพื่อให้ลูกค้าทราบภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายจริงทั้งหมดในรูปแบบที่เข้าใจง่าย และต้องอธิบายให้ลูกค้าเข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนการตัดสินใจขอสินเชื่อ ตลอดจนออกแนวคำถามคำตอบเพื่อสื่อสารให้สถาบันการเงินทราบถึงวิธีการเรียกเก็บค่าติดตามทวงถามหนี้ไม่ว่าสถาบันการเงินดำเนินการเองหรือว่าจ้างบริษัทภายนอกดำเนินการแทน (outsourcing) เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค โดยจะต้องเรียกเก็บในอัตราที่เหมาะสมกับต้นทุนที่เกิดขึ้นจริงและไม่รวมถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินการทั่วไปที่เกิดขึ้นเป็นประจำอยู่แล้ว เช่น ค่าน้ำค่าไฟ เงินเดือนพนักงาน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในบางกรณี ธปท. ได้มีการหารือกับสมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารนานาชาติและชมรมต่างๆ ภายใต้สมาคมธนาคารดังกล่าว เพื่อขอให้ช่วยดูแลในการปรับลดอัตราค่าธรรมเนียมบางประเภทเพื่อช่วยลดภาระของผู้บริโภคโดยเฉพาะในช่วงที่เศรษฐกิจมีการชะลอตัว โดยในปี 2556 ธปท. ได้ดำเนินการดังนี้ ขอให้ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตและธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลปรับลดค่าติดตามทวงถามหนี้ ขอให้ช่วยสื่อสารและทำความเข้าใจกับลูกค้าให้ชัดเจนเกี่ยวกับรายละเอียดและเงื่อนไขในการเรียกเก็บค่ารักษาบัญชีเงินฝากที่ไม่เคลื่อนไหว โดยต้องชี้แจงให้ลูกค้าทราบทางเลือกที่สามารถดำเนินการกับเงินในบัญชีเงินฝากของตน ก่อนที่จะถูกเรียกเก็บค่ารักษาบัญชีที่ไม่เคลื่อนไหว เช่น ถอนเงินต่างสาขาจากตู้ ATM ได้ โอนเงินไปบัญชีอื่น รับเป็นเช็คหรือแคชเชียร์เช็คแทน เป็นต้น การหารือกับธนาคารพาณิชย์เพื่อสื่อสารให้ไม่มีการเรียกเก็บค่าบริการจดจำนองและค่าบริการไถ่ถอนจำนองหลักประกัน การลดค่าติดตามทวงถามหนี้ และขอให้ช่วยปรับลดค่าธรรมเนียมการโอนเงินข้ามเขตผ่านเครื่อง ATM และ Internet Banking ทั้งนี้ จากการค้าดำเนินการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์และผู้ประกอบการธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non bank) ได้ทยอยปรับลดหรือยกเลิกการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าวแล้ว

เพื่อให้มีความต่อเนื่องของการกำกับดูแลการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าวข้างต้น ในปี 2557 ธปท. จะได้ติดตามดูแลการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมประเภทต่าง ๆ ของธนาคารพาณิชย์อย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อทั้งผู้บริโภคและธนาคารพาณิชย์ โดยเฉพาะค่าธรรมเนียมที่มีผลกระทบต่อลูกค้ารายย่อย และ SMEs และครอบคลุมถึงการดูแลค่าธรรมเนียมเพื่อสนับสนุนธุรกรรมชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย